

ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง “โทะโมะเอะ โกะเส็น” จากนิยายสงคราม

ในบทที่ 2 นี้ผู้วิจัยจะขอมุ่งประเด็นไปที่การวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง “โทะโมะเอะ โกะเส็น” ในนิยายสงครามเรื่องเฮอิเกะ โมะ โนะเงะคะริและเก็มเปะอิเซะอิซุอิกิ ก่อนที่จะวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของโทะโมะเอะจากนิยายสงครามทั้งสองเรื่อง ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึง เนื้อเรื่องย่อและตัวละครสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปรากฏตัวของโทะโมะเอะเพื่อเป็นพื้นฐานในการ วิเคราะห์ภาพลักษณ์ของโทะโมะเอะต่อไป

เฮอิเกะ โมะ โนะเงะคะริ ตอน “วาระสุดท้ายของกิโสะ โยะฉินะกะ”
Kiso Yoshinaka No Saigo (木曾義仲の最期)

ในนิยายสงครามเรื่องเฮอิเกะ โมะ โนะเงะคะริตัวละครหญิง “โทะโมะเอะ โกะเส็น” ปรากฏเพียงในตอน “วาระสุดท้ายของกิโสะ โยะฉินะกะ” แต่เพียงเท่านั้น ในตอนนี้ได้กล่าวถึง เหตุการณ์ภายหลังจากที่โยะริโตะ โมะ ได้สั่งการให้โยะฉิมัทซึเนะและ โนะริโยะริยกทัพไปปราบ โยะฉินะกะ เมื่อ โยะฉินะกะได้ทราบข่าวดังนั้นจึงสั่งให้อิมะอิ คะเนะชิระออกไปตั้งรับ ทว่า กองทัพของคะเนะชิระก็พ่ายแพ้ต่อกองกำลังของโยะฉิมัทซึเนะ คะเนะชิระจึงเดินทางกลับมามา โยะฉินะกะเพื่อฆ่าตัวตายร่วมกันตามคำสัญญาที่เคยมีไว้ต่อกัน การต่อสู้ในวาระสุดท้ายโยะฉินะกะ มีกองกำลังเหลือเพียงห้าคน ซึ่งนับรบนึ่งในห้าคนนั้นก็มิโทะโมะเอะรวมอยู่ด้วย เหตุการณ์ที่ โทะโมะเอะได้ร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่โยะฉินะกะก่อนที่ผู้เป็นนายจะถูกอิมิคะ ทะเมะชิกินักรบ ฝ่ายศัตรูปลิดชีพไปนั้นมีดังนี้

1. เรื่องย่อ¹

โยะฉินะกะมีหญิงติดตาม 2 คน คือ โทะโมะเอะและยะมะบุกิ Yamabuki (山吹) แต่ เนื่องจากยะมะบุกิล้มป่วยลงจึงต้องพักอยู่ที่เมืองหลวงไม่สามารถติดตาม โยะฉินะกะไปได้ โทะโมะเอะเป็นสตรีผู้มีหน้าตางดงาม รวมทั้งยังมีความสามารถด้านการรบจนทำให้นางได้เป็น หนึ่งในจอมทัพของ โยะฉินะกะ

โยะฉินะกะเดินทางมุ่งหน้าไปที่เซตะ Seta (勢田) เพื่อตามหาอิมะอิ คะเนะชิระ ในขณะที่เดียวกันคะเนะชิระที่ตกเป็นฝ่ายแพ้ในสงครามก็ได้เดินทางย้อนกลับไปเมืองหลวงเนื่องจาก เป็นห่วงความปลอดภัยของผู้เป็นนาย ในที่สุดคะเนะชิระก็ได้พบกับ โยะฉินะกะระหว่างทางที่ ชายหาดอุชิเดะ Uchide (打出) ที่เมืองโอทัทซึ ทั้งสองฝ่ายได้กล่าวถึงความตั้งใจที่จะได้ตายร่วมกัน

¹ Ichiko Teji, *Nihon Koten Bungaku Zenshū Hēke Monogatari 2*, (Tokyo: Shōgakukan, 1975), p.192-200.

ในสนามรบตามคำสั่งญาติที่มีไว้ด้วยกัน โยะฉินะกะจึงสั่งให้คะเนะฮิระยกธงขึ้นและรวบรวมกองกำลังที่อาจหลงเหลืออยู่เพื่อทำสงครามในวาระสุดท้ายของตน

โยะฉินะกะได้เผชิญหน้ากับกองทัพฝ่ายศัตรูซึ่งนำทัพโดยคะอิ อิมิโจจิโร

Kai Ichijōjirō (甲斐 一条次郎) และกองทัพของโทะอิ จิโรซะเนะฮิระ Toi Jirō Sanehira (土肥 二郎実平) โยะฉินะกะได้เข้าต่อสู้จนกองกำลังของโยะฉินะกะเหลือเพียง 5 คน ซึ่งนักรบ 1 ใน 5 คนที่รอดชีวิตก็คือ โทะโมะเอะ อย่างไรก็ตาม โยะฉินะกะสั่งให้โทะโมะเอะหนีไปเนื่องจากเกรงคำครหาว่าคนพาลผู้หญิงมาร่วมรบในวาระสุดท้าย โทะโมะเอะจึงจำใจต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้เป็นนาย ก่อนออกจากสนามรบโทะโมะเอะตั้งใจจะต่อสู้กับศัตรูฝีมือดีเพื่อโยะฉินะกะเป็นครั้งสุดท้าย ในขณะที่นั้นอนคะสะชิโร โมะโระมิเงะ Onda Hachirō Moroshige (恩田 八郎師重) ซึ่งเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในดินแดนมุสะชิ (武蔵) พร้อมด้วยกองทัพ 30 คนได้เคลื่อนทัพเข้ามา โทะโมะเอะจึงวิ่งฝ่าเข้าไปกระซอกอนคะสะชิโรลงมาและเค็ดคอกทั้งในที่สุด หลังจากนั้น โทะโมะเอะก็ถอดชุดเกราะทิ้งและขี่ม้าจากไปทางดินแดนอะสุมะ (東国)

2. ตัวละครสำคัญ

2.1 ฝ่ายคิโสะ โยะฉินะกะ

- 1) คิโสะ โยะฉินะกะ
- 2) โทะโมะเอะ โกะเซ็น
- 3) อิมะอิ คะเนะฮิระ
- 4) ยะมะบุกิ

2.2 ฝ่ายตระกูลเกินจิ

- 1) คะอิ อิมิโจจิโร
- 2) โทะอิ จิโรซะเนะฮิระ
- 3) อนคะสะชิโร โมะโระมิเงะ

เกมปะเอะอิเซะอิซุอิ ทอน “โทะโมะเอะมุ่งหน้าสู่คันโต” Tomoe Kantō Gekō (巴関東下向)

ในนิยายสงครามเรื่องเกมปะเอะอิเซะอิซุอิ โทะโมะเอะปรากฏในตอน “โทะโมะเอะมุ่งหน้าสู่คันโต” แต่เพียงเท่านั้น ในฉากนี้ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่โยะฉินะกะถูกกองกำลังอันมหาศาลของโยะฉินะกะซึเนะปิดล้อม ในขณะที่นักรบของ โยะฉินะกะบ้างเข้าต่อสู้อย่างหาญกล้า บ้างหนีตายด้วยความขลาดกลัว จนในที่สุดกองกำลังของโยะฉินะกะค่อยๆลดน้อยถอยลงเรื่อยๆ แม้ว่าโยะฉินะกะตกอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นรองทว่าโทะโมะเอะก็ได้เข้าต่อสู้ปกป้อง โยะฉินะกะจนรอดพ้นจากเงื้อมมือศัตรูได้ในที่สุดดังที่ปรากฏในเรื่องย่อเรื่องนี้

1. เรื่องย่อ²

อะตะกะยะมะ มิเงตะคะ Hatakeyama Shigetada (畠山 重忠) ออกตามล่าโยะมิเนกะจนในที่สุดก็ได้พบโยะมิเนกะในขณะที่กำลังหนีไปทางทิศตะวันออก มิเงตะคะจึงสั่งให้สนคะและฮันสะวะคิดตามไปประกบซ้ายขวา กองทัพทั้งสองฝ่ายต่างยิงธนูข้ามฝั่งแม่น้ำปะทะกัน ในที่สุดกองทัพของโยะมิเนกะก็เหลือเพียง 13 คนจนต้องถอยทัพไปที่ชั้นโจโกะงะวะ Sanjō kogawa (三条小川)

และแล้วก็มีนักรบคนหนึ่งปรากฏตัวขึ้นเข้าต่อสู้ในสนามรบ นักรบผู้นั้นมีความสามารถเป็นเลิศไม่ว่าจะควมเข้าต่อสู้โดยยิงธนูหรือฟันดาบยาว เมื่อมิเงตะคะได้ประจักษ์ในกิตติศัพท์ดังกล่าวจึงถอยทัพกลับไปยังริมฝั่งแม่น้ำและเรียกฮันสะวะมาถามถึงศัตรูผู้นั้น ฮันสะวะจึงตอบว่านางมีชื่อว่าโทะโมะเอะเป็นลูกสาวแม่นมของโยะมิเนกะ ถึงแม้จะเป็นผู้หญิงแต่ก็มีความสามารถในการรบ นอกจากนี้นางยังเป็นภรรยาเฒ่าและช่วยดูแลรับใช้โยะมิเนกะ ในยามสงครามก็เป็นหนึ่งในแม่ทัพใหญ่ที่นำเกรงขามเช่นเดียวกับคะเนะฮิระและคะเนะมิทซุ เมื่อมิเงตะคะได้ฟังเช่นนั้นก็เกรงว่าหากพ่ายแพ้สตรีจะนำความอับอายมาให้แก่ตน อย่างไรก็ตามเนื่องจากโทะโมะเอะเป็นคนรักของโยะมิเนกะ มิเงตะคะจึงเปลี่ยนใจมาต่อสู้เพื่อจับนางเป็นตัวประกัน มิเงตะคะขี่ม้าวนไปรอบๆจนในที่สุดก็สามารถคว้าแขนเสื้อข้างซ้ายของโทะโมะเอะได้ ทว่าเนื่องจาก“ฉุนฟู”ม้าของโทะโมะเอะได้ขึ้นชื่อว่ามีพลังมากที่สุดในดินแดนมิเนะโนะ ฉะนั้นเพียงโทะโมะเอะฟาดเส้เพียงครั้งเดียวม้าก็ถีบตัวออกทำให้แขนเสื้อขาดออกจากกันจนสามารถหลุดพ้นจากเงื้อมมือของมิเงตะคะได้ในที่สุด

ขณะที่โยะมิเนกะมุ่งหน้าไปทางโอทซุ โยะมิเนกะเหลือกองกำลังนักรบเพียง 7 คน ซึ่งโทะโมะเอะก็เป็น 1 ในนักรบ 7 คนนั้น ในปีนั้นนางอายุได้ 28 ปีซึ่งถือเป็นช่วงที่ร่างกายสง่างามพร้อมด้วยพลังกำลังทางกายและจิตใจมากที่สุดสำหรับผู้หญิง อีกทั้งนางยังเป็นผู้หญิงที่มีความแข็งแกร่งเป็นเลิศ แม้ว่าจะมีการต่อสู้ที่โตะกุริก็ครั้งนางก็ไม่ได้รับบาดเจ็บแต่อย่างใด ในขณะที่โทะโมะเอะขี่ม้านำทัพออกจากเมืองหลวง นางถอดหมวกนักรบออกผมสีดำยาวสยายมาถึงกลางหลัง จากนั้นก็สวมมงกุฎเท็งกัน Tenkan (天冠)^{*} ที่หน้าผากและใส่หมวกมิโระอุชิคะที่ตกแต่งด้วยกระดาดเงิน

ระหว่างทางโทะโมะเอะได้พบกับอุชิคะ สะบุโรอิเอะ โยะมิ Uchida Zaburō Yoshiie (内田 三郎家吉) พร้อมด้วยกองทัพนักรบอีก 35 คน อุชิคะเห็นโทะโมะเอะซึ่งแต่งกายในชุด

² Tanemura Sōhachi, *Tsūzoku Nihon Zenshi Gempō Sēsui Ki*, (Tokyo: Waseda Daigaku Shuppanbu, 1912), p.194-201.

^{*} มงกุฎเท็งกันมีความหมาย 3 ประการ ได้แก่ มงกุฎที่จักรพรรดิซึ่งยังทรงพระเยาว์ใช้สวมเมื่อขึ้นครองราชย์ มงกุฎที่เทพหรือพระพุทธรเจ้าสวม หรือมงกุฎที่เด็กใช้สวมในการรำร่าบุงะกุ Bugaku (舞楽) ซึ่งเป็นการรำร่าประกอบการบรรเลงดนตรีประเภทหนึ่งซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการรำร่าแบบกะงะกุ Gagaku (雅楽) ซึ่งใช้แสดงเพื่อบูชาเทพเจ้า หรือการยิงธนูบนหลังม้า (ดูภาพเพิ่มเติมจากภาคผนวก ง หน้า 203)

นักรบอันสง่างามจึงถามนักรบติดตามว่าผู้นั้นเป็นผู้หญิงหรือเด็ก นักรบตอบว่าเป็นผู้หญิง อูชิคะรู้ทันทีว่านางคือ โทะโมะเอะ เขาจึงเล่าให้นักรบผู้ติดตามฟังว่า โยะมิ นะกะมีแม่ทัพหญิง 2 คน คือ อะโอะอิ Aoi (葵) และ โทะโมะเอะ อะโอะอิเสียชีวิตในสงครามจากการปะทะกันที่ภูเขาโทะนะมิตั้งแต่ฤดูใบไม้ผลิในปีที่แล้ว ส่วน โทะโมะเอะ ได้ข่าวว่ายังมีชีวิตอยู่และแข็งแรงดี อีกทั้งยังเคยได้ยินจากโยะริ โทะโมะว่านางเป็นผู้ที่มีพลังกำลังแข็งแกร่งอย่างมาก อูชิคะได้รับคำสั่งจากโยะริ โทะโมะให้จับเป็นนางมาให้ได้ เขาจึงพยายามวางแผนการต่างๆ เพื่อจับตัว โทะโมะเอะ แต่แล้วอูชิคะก็เปลี่ยนใจเนื่องจากเกรงจะถูกครหาจากคะอิ อิชิโงะแม่ทัพกองหลัง ในที่สุดเขาก็ได้ตัดสินใจที่จะเข้าต่อสู้กับ โทะโมะเอะแบบตัวต่อตัว ในการสู้รบช่วงแรกทั้งสองฝ่ายไม่อาจเอาชนะกันได้ จนกระทั่งเมื่ออูชิคะเกิดความคิดที่เอาชนะเพื่อให้ผู้อื่นได้เห็นฝีมือจึงเอามือซ้ายอ้อมไปด้านหลังของ โทะโมะเอะแล้วเอามือขวาม้วนบิคมของนาง จากนั้นก็เอาดาบที่เหน็บเอวมาจ่อคอ โทะโมะเอะ นางจึงกล่าวคำให้การกระทำของอูชิคะและกำหมัดกระแทกอย่างแรงไปที่ข้อศอกของอูชิคะเป็นผลให้ดาบหลุดจากมืออูชิคะ จากนั้น โทะโมะเอะก็เอามีดสั้นปาดคออูชิคะที่ทันที หลังจากนั้น โทะโมะเอะได้นำศิระษะของอูชิคะไปให้ โยะมิ นะกะดู โยะมิ นะกะเห็นคังนั้นก็รู้สึกท้อใจและนึกถึงชะตานักรบของตนที่ใกล้สิ้นสุดลง แต่ถึงกระนั้น โยะมิ นะกะก็เกรงจะถูกครหาว่าพาผู้หญิงมาตายในสนามรบในวาระสุดท้ายจึงสั่งให้ โทะโมะเอะหนีไปที่อื่น โทะโมะเอะกล่าวถึงความผูกพันที่มีมานานนับแต่กลับไม่เป็นผล โยะมิ นะกะจึงได้สั่งให้ โทะโมะเอะไปหาภรรยาและลูกของตนซึ่งแยกจากกันที่บ้านเกิดตั้งแต่ฤดูใบไม้ผลิปีที่ผ่านมาและฝากให้ โทะโมะเอะเล่าเรื่องและช่วยสวดมนต์ให้หลังจากที่ตนเสียชีวิตไปแล้ว โทะโมะเอะจึงจำใจต้องทำตามคำสั่งของ โยะมิ นะกะ หลังจากตีสงครามที่อะวะสุสิ้นสุดลงนางก็ถอดชุดเกราะเปลี่ยนเป็นชุด โคะ โชะ เคะ และเดินทางกลับไปที่บ้าน โยะมิ นะบ้านเกิด โทะโมะเอะได้เล่าเรื่องราวของผู้เป็นนายให้กับภรรยาและพวกขุนนางฟังตามคำสั่งเสีย

หลังจากบ้านเมืองสงบลง โทะโมะเอะก็ได้รับคำสั่งจาก โยะริ โทะโมะ ให้มาที่คะมะกุระ เมื่อวะคะ โยะมิ โมะริ Wada Yoshimori (和田 義盛) ได้เห็น โทะโมะเอะก็รู้สึกประทับใจในท่าทางอันสง่างามรวมทั้งจิตใจอันเข้มแข็ง และปรารถนาจะขอนางมาเป็นภรรยาเพื่อจะได้มีทายาทที่แข็งแรงสืบทอดตระกูลต่อไป ด้วยเหตุนี้เขาจึงได้ขอชีวิต โทะโมะเอะ ไว้ไม่ให้ถูกประหารชีวิต โดยกล่าวถึงความจงรักภักดีที่ตระกูลได้ปฏิบัติต่อ โยะริ โทะโมะ มาโดยตลอด ในที่สุด โยะริ โทะโมะ ก็อนุญาตให้นางเป็นภรรยาของ โยะมิ โมะริ ต่อมา โทะโมะเอะ ได้ให้กำเนิดบุตรชายชื่อว่า อะซะชิ นะซะบุโร โยะมิ อิเคะ Asahina Zaburō Yoshihide (朝日奈 三郎 義秀) ซึ่งมีความเข้มแข็งเช่นเดียวกับผู้เป็นมารดา ทว่าในสงครามวะคะ โยะมิ อิเคะ ถูกฆ่าตาย ทำให้ โทะโมะเอะ เศร้าโศกเป็นอย่างมาก นางได้ย้ายไปอยู่ที่เอ็ชชูกับอิชิคุโระ Ishikuro (石黒) และได้ตัดสินใจออกบวช

ที่นั่น นางถวายดอกไม้และรูปบูชาแก่พระพุทธองค์และสาวกมนตรีให้แก่ชาย พ่อแม่ และลูกชาย โทะโมะอะ ได้สิ้นอายุขัยเมื่อนางอายุได้ 91 ปี

2. ตัวละครสำคัญ

2.1 ฝ่ายศิโชะ โยะฉินะกะ

- 1) ทิโชะ โยะฉินะกะ
- 2) โทะโมะอะ โกะเส็น
- 3) อิมะอิ คะเนะชิระ
- 4) อะโอะอิ

2.2 ฝ่ายตระกูลเก็นจิ

- 1) สะตะกะยะมะ ฉิมะตะคะ
- 2) อูชิคะ สะบุโรอิอะ โยะฉิ
- 3) วะคะ โยะฉิโมะริ
- 4) อะซะชินะ สะบุโร โยะฉิชิคะ
- 5) มินะโมะโตะ โยะริโตะโมะ

วิเคราะห์ภาพลักษณ์ของโทะโมะอะจากนิยายสงคราม

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษานิยายสงครามเรื่อง “สะอิเกะโมะโนะงะตะริ” และ “เก็มปะอิ เซะอิซุอิ” พบว่ามีหลากหลายประเด็นที่สามารถสะท้อนภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง “โทะโมะอะ โกะเส็น” ในนิยายสงครามแต่ละเรื่องได้ ฉะนั้นผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์และเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของภาพลักษณ์ของตัวละครหญิงโทะโมะอะ โกะเส็น โดยสรุปเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ รูปลักษณ์ภายนอก ความสามารถ สถานภาพและลักษณะนิสัยเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ทั้งในนิยายสงครามและบทละครต่อไป ทั้งนี้ความแตกต่างที่ปรากฏในคุณลักษณะทั้ง 4 ประเด็นนอกจากจะสะท้อนเอกลักษณ์ของภาพลักษณ์ตัวละครหญิงโทะโมะอะในนิยายสงครามแต่ละเรื่องแล้ว ยังสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของสถานภาพของนักรบสตรีในสังคมญี่ปุ่นตั้งแต่ปลายสมัยเฮอันจนถึงกลางสมัยคะมะกุระได้เป็นอย่างดี ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์สถานภาพของนักรบสตรีในช่วงสมัยดังกล่าวโดยผ่านภาพลักษณ์ของโทะโมะอะ โกะเส็นในนิยายสงครามทั้ง 2 เรื่องนี้ไว้ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำตารางเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของโทะโมะอะที่ปรากฏในนิยายสงครามไว้ท้ายบทเพื่อให้ผู้อ่านได้ใช้อ้างอิงเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1. รูปลักษณ์ภายนอก

ภาพลักษณ์ของโทะโมะเอะ โทะเส็นจากนิยายสงครามทั้งสองเรื่องได้ถูกบรรยายให้มีลักษณะโดดเด่นในลักษณะของนักรบวีรสตรี ความโดดเด่นดังกล่าวนี้สะท้อนจากปัจจัยต่างๆซึ่งหนึ่งในปัจจัยที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือการบรรยายรูปลักษณ์ภายนอกของโทะโมะเอะอันจะเห็นได้จากการบรรยายหน้าตา การแต่งกายและอาวุธซึ่งล้วนแล้วแต่สะท้อนความงดงามและสง่างามในแบบนักรบ อย่างไรก็ตามนิยายสงครามแต่ละเรื่องต่างให้น้ำหนักการบรรยายในแต่ละประเด็นแตกต่างกันออกไปดังนี้

1.1 ลักษณะรูปร่างหน้าตา

1.2 การแต่งกาย อาวุธและพาหนะ

1.1 ลักษณะรูปร่างหน้าตา

ก. เสะอิเกะโมะโนะงะตะริ

ในเรื่องเสะอิเกะโมะโนะงะตะริมีฉากบรรยายหน้าตาของโทะโมะเอะอย่างละเอียดดังที่กล่าวไว้ว่า

「巴はいろ白く髪ながく、容顔まことにすぐれたり。」³

“โทะโมะเอะมีผิวขาว ผมยาว ใบหน้างดงามอย่างมาก”

มาริสา พงษ์ชนนคกิจได้กล่าวถึงลักษณะสตรีในอุคุมคัตติโดยพิจารณาผ่านหนังสือภาพม้วน “อะมะกิ” Emaki (絵巻) ไว้ว่า “รูปลักษณ์ที่เป็นที่ชื่นชมของคนญี่ปุ่นในสมัยนั้นถ้าเป็นสตรีก็ต้องมีผิวขาว ร่าเริงแต่อ้อมเอิบ มีใบหน้ากลม คิ้วธรรมชาติจะถูกโกนออกและวาดขึ้นใหม่เป็นปื้นเล็กๆเหนือคิ้วเดิมและที่สำคัญต้องมีผมยาว⁴ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าลักษณะของโทะโมะเอะดังกล่าวสะท้อนความโดดเด่นตามลักษณะสตรีในอุคุมคัตติได้อย่างชัดเจน

ข. เก็มเปะอิเซะอิซุอิกิ

เรื่องเก็มเปะอิเซะอิซุอิกิไม่ได้กล่าวถึงรูปร่างหน้าตา ผิวพรรณของนางแต่อย่างใด กล่าวแต่เพียงว่า

³ Ichiko Tēji, *Nihon Koten Bungaku Zenshū Hēke Monogatari* 2, p.193.

⁴ มาริสา พงษ์ชนนคกิจ, *สายใยแห่งวัฒนธรรมญี่ปุ่นจากวรรณกรรมคลาสสิกสมัยเอโดะสู่โลกสมัยใหม่*, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), หน้า63.

「生年廿八、身ノ盛ナル女也。」⁵

“นางอายุ 28 ปีซึ่งถือเป็นช่วงวัยที่สมบูรณ์มากที่สุดสำหรับผู้หญิง”

จากประโยคดังกล่าวสะท้อนสภาพรูปลักษณะของสตรีที่มีความสมบูรณ์ หรือความพร้อมของร่างกายและจิตใจอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตามคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าภาพหน้าตาของนางที่สะท้อนจากเรื่องเก็มเปะอิเซะอิซุอิก็ย่อมไม่ใช่ภาพที่ชัดเจนดังเช่นเรื่องเฮะอิเกะโมะโนะงะคะริ

1.2 การแต่งกาย อาวุธและพาหนะ

ก. เฮะอิเกะโมะโนะงะคะริ

1) การแต่งกาย

ในเรื่องเฮะอิเกะโมะโนะงะคะริได้บรรยายถึงการลักษณะการแต่งกายและอาวุธของ โทะโมะเอะในฉากก่อนออกรบกับ โมะโระมิเงะดังที่กล่าวว่า

「いくさといへば、札よき鎧着せ、大太刀、強弓もたせて。」⁶

“ในยามสงคราม(โยะมิเนะกะ)จะให้นางสวมเสื้อเกราะที่ทำจากแผ่นโลหะอย่างดี พร้อมถือดาบยาว และธนูที่มีความแข็ง” เป็นอาวุธ”

ลักษณะการแต่งกายดังกล่าวสะท้อนภาพลักษณะเฉกเช่นเดียวกับนักรบบุรุษ นอกจากนี้ การที่โยะมิเนะกะให้นางใส่ชุดเกราะอย่างดียังสะท้อนให้เห็นว่า โทะโมะเอะเป็นนักรบซึ่งเป็นที่โปรดปรานของโยะมิเนะกะ อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้เป็นนาย นอกจากนี้ลักษณะการแต่งกายได้ถูกกล่าวถึงอีกครั้งหนึ่งในฉากสุดท้ายโดยได้กล่าวว่า

「其後物具ぬぎすて、東国の方へ落ちぞゆく。」⁷

“นางถอดชุดเกราะทิ้งและจากไปทางดินแดนอะสุมะ”

แม้ว่าการถอดชุดเกราะจะดูเสมือนเป็นสัญลักษณ์ของการสิ้นสุดสถานภาพนักรบของ โทะโมะเอะ อย่างไรก็ตามการกระทำดังกล่าวอาจไม่สามารถตีความเช่นนั้นได้เนื่องจากภารกิจนักรบของนางอาจไม่ได้จบสิ้นไปพร้อมกับภาพลักษณะภายนอก ดังจะสังเกตได้จากประโยคที่

⁵ Tanemura Sōhachi, *Tsūzoku Nihon Zenshi Gempē Sēsui Ki*, p.196.

⁶ Ichiko Teji, *Nihon Koten Bungaku Zenshū Heke Monogatari* 2, p.193.

* รูปภาพเพิ่มเติมจากภาคผนวก จ หน้า 206

** ธนูที่มีความแข็ง Gōkyū (強弓) เป็นธนูที่ต้องใช้พลังกำลังในการเหวี่ยงคันศรมากกว่าธนูที่มีความอ่อน Jakyū (弱弓)

⁷ Ibid., p.196.

กล่าวว่า “จากไปทางดินแดนอะสุมะ” ดินแดนอะสุมะดังกล่าวมิใช่บ้านเกิดของนาง แต่เป็น ดินแดนที่โยะริโตะ โยะสึคุรุของนายครอบครัวอยู่ ฉะนั้นจึงอาจตีความได้ว่าการปิดท้ายใน ลักษณะดังกล่าวเป็นการชี้ให้ผู้อ่านรู้ว่าบทบาทของนางในฐานะนักรบยังมีได้จบลงเพียงแค่นี้ แต่ อาจสะท้อนถึงสัญลักษณ์การเดินทางไปหาศัตรูด้วยภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งผู้เขียนเรื่องต้องการ ทิ้งปมปริศนาไว้เพียงแค่นั้น โดยสรุป “การถอดชุดเกราะ” จึงน่าจะสะท้อนนัยยะถึงการสิ้นสุด ภารกิจเฉพาะในสนามรบ ทว่ายังมีภารกิจบางอย่างที่ดินแดนอะสุมะเหลืออยู่

2) อาวุธและพาหนะ

นอกจากอาวุธที่มีความแข็งแรงและคาบยาวดังที่ปรากฏในประโยคที่อ้างอิงมาข้างต้นแล้ว องค์ประกอบหนึ่งของการต่อสู้ที่ไม่อาจมองข้ามไปได้ก็คือพาหนะม้าดังที่ปรากฏในการบรรยาย ความสามารถว่า

「究竟のあら馬乗り」⁸

“สามารถขี่ม้าพศที่มีพลังมหาศาลได้อย่างชำนาญ”

ทั้งนี้หากพิจารณางานวิจัยของคนโค โยะมิกะสุซึ่งกล่าวไว้ว่า “นักรบบนหลังม้า Kihē (騎兵) ในสมัยกลางจะมีอาวุธ คาบยาว และคาบสั้นหรือคาบเหน็บเอว ในขณะที่นักรบ เดินเท้า Hohē (歩兵) ตามปกติแล้วจะมีเพียงคาบยาวและคาบสั้นแต่เพียงเท่านั้น”⁹ จะเห็นได้ว่า แม้ว่าในเนื้อเรื่องจะไม่ปรากฏอาวุธคาบสั้น แต่จากอาวุธคาบยาว ฐนุ รวมทั้งความสามารถในการขี่ ม้าก็น่าจะนำไปสู่ข้อสรุปได้ว่านางเป็นนักรบบนหลังม้าซึ่งมีสถานภาพสูงกว่านักรบเดินเท้า อย่างไรก็ตามในเนื้อเรื่องได้กล่าวถึงความสามารถในการต่อสู้ทั้งบนหลังม้าและเดินเท้า สิ่งนี้น่าจะ เป็นการเน้นถึงภาพลักษณ์ความสามารถทางการรบอันเป็นเลิศของโทะ โมะเอะ

ข. เกมเปะเซอิเซอิซุอิชิ

1) การแต่งกาย

เรื่องเกมเปะเซอิเซอิซุอิชิแม้ว่าจะไม่ได้มีการบรรยายลักษณะหน้าตาผิวพรรณไว้ดังที่กล่าว ข้างต้น แต่ในทางกลับกันบทบรรยายการแต่งกายได้ถูกกล่าวไว้โดยละเอียดดังจะเห็นได้จากฉาก ดังต่อไปนี้

⁸ Ibid., p.196.

⁹ Kondō Yoshikazu, “Bugu Shōzoku Uma - Mono Ni Kodawaru,” *Kokubungaku*47, (October 2002): 76.

* รูปภาพเครื่องแต่งกายชุดเกราะและอาวุธในภาคผนวก จ หน้า 205-206

ก) ฉากการเผชิญหน้ากับมิเงตะคะ

ข) ฉากก่อนการต่อสู้กับอุชิคะ

ค) ฉากการจากลา

ก) ฉากการเผชิญหน้ากับมิเงตะคะ

ในขณะที่โยะมิเนะกะกำลังต่อสู้กับมิเงตะคะ โทะโมะเอะก็ได้ปรากฏตัวขึ้นในสนามรบ จะเห็นได้ว่าภาพของโทะโมะเอะที่ปรากฏเบื้องหน้าฝ่ายศัตรูนั้นเป็นนักรบซึ่งแต่งกายอยู่ในชุดเกราะอันงามสง่า ฉะนั้นจึงอาจวิเคราะห์ได้ว่าการที่ผู้เขียนบรรยายเครื่องแต่งกายอย่างละเอียดนั้น เป็นไปเพื่อสะท้อนความสง่างามแบบนักรบในฉากเปิดตัวโทะโมะเอะในเรื่องเก็มเปะอิเซอิซุอิ

「萌黄糸威ノ鎧ニ、射残シタリケル鷹羽の征矢負テ、滋籐弓真中取、葦毛馬ノ太逞ニ、小キ巴摺タ鞍置テ、乗タリケル武者、一陣ニ進テ戦ケルガ」¹⁰

“นักรบคนหนึ่งซึ่งอยู่ในชุดเกราะที่เย็บด้วยผ้าสีทองอ่อน สะพายลูกธนูที่เหลื่ออยู่ ปลายขนนกเหยี่ยว ถือคันธนูมิเง โคซึ่งลงรักพันด้วยใบโท* ที่มีลักษณะลำต้นขนสีขาปนดำ อานฝั่งมุกเป็นตราสัญลักษณ์โทะโมะเอะเล็กๆ ปรากฏตัวขึ้นเข้าต่อสู้ในสนามรบ”

ข) ฉากก่อนการต่อสู้กับอุชิคะ

ก่อนการต่อสู้ระหว่างโทะโมะเอะกับอุชิคะจะเริ่มขึ้นผู้เขียนได้บรรยายเครื่องแต่งกายไว้ 3 ฉาก ได้แก่ ฉากตอนออกจากเมืองหลวง ฉากในสงครามที่วัดเซะอิกิ และฉากการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายก่อนการต่อสู้จะเริ่มขึ้น

「巴ハ都ヲ出ケル時ハ、紺村紅ニ千鳥ノ冑直垂ヲ着タリケルガ、関寺合戦ニハ、紫隔子ヲ織付タル、直垂ニ、菊閉滋クシテ、萌黄糸威ノ腹巻ニ袖付テ、五枚甲ノ緒ヲシメ、三尺五寸ノ太刀ニ、二十四指タル真羽ノ矢ノ、射残タルヲ負、重籐ノ弓ニセキ弦カケ、連銭葦毛ノ馬ニ、金覆輪ノ鞍置テゾ乗タリケル。七騎ガ先陣ニ進テ打ケルガ、何トカ思ケン、甲ヲ脱、長ニ余ル黒髪ヲを後ヘサト打越テ、額ニ天冠ヲ当テ、白打出ノ笠ヲキテ、眉目モ形モ優也ケル。」¹¹

¹⁰ Tanemura Sōhachi, *Tsūzoku Nihon Zenshi Gempō Sēsui Ki*, p.196.

* พืชไม้เลื้อยชนิดหนึ่งใบเรียวยาวประมาณ 1-2 เมตร ขึ้นซ้อนกันเหมือนปีกนก ลำต้นมีความเหนียวและยืดหยุ่นได้ดี มักใช้ทำเครื่องจักรสาน (Matsumura Akira, *Daijisen*, (Tokyo: Shōgakukan, 1995), p.1863.)

¹¹ Ibid., p.196.

“ตอนโทะโมะเอะออกจากเมืองหลวง นางสาวเสื้อเกราะบนเสื้ออิตะคะระะ ปักลายนก
มิโคะริบนพื้นหลังสีกรมท่าและสีแดงไล่จากอ่อนไปเข้ม ทว่าในตอนสงครามที่
วัดเซะอิกินางไต่เสื้ออิตะคะระะทอสีม่วง ครงตะเข็บแขนเสื้อส่วนที่ต่อกับผ้าพันเอวเย็บ
ด้วยด้ายสีทองอ่อนติดเชือกผูกเป็นรูปดอกเบญจมาศ สวมหมวกนักรบแบบ โกะมะอิที่มี
ปีกยาวต่อลงมา 5 คอน ถือคาบขนาคยาว 3 ณะกุ 5 ซุน(ประมาณ 1 เมตร) สะพายลูกธนู
ปลายขนนกอินทรี 24 ดอก สะพายคันธนูมิเงะ โคลงรักและพันด้วยใบโท จี๋ม้าขนสีขา
ปนดำมีลายจุดสีเทา อานม้าลายคิมปุกุริน ขณะที่นางจี๋ม้า้นำทัพนักรบ 7 คน นางคง
คิดอะไรสักอย่างนางจึงได้ถอดหมวกนักรบออกทำให้ผมสีดำยาวสยายมาที่กลางหลัง
จากนั้นนางก็สวมมงกุฎเท็งกันที่หน้าผาก และใส่หมวกมิโระอุชิคะะซึ่งประดับตกแต่ง
ด้วยกระดาศสีเงิน อันทำให้หน้าตาและท่าทางของนางดูอ่อนโยนขึ้น”

แม้ว่าลักษณะการบรรยายเครื่องแต่งกายในแต่ละฉากจะมีส่วนที่ขัดแย้งกัน ซึ่งอาจเป็น
ผลอันเนื่องมาจากการนำตำนานของโทะโมะเอะต่าง ๆ มาอ้างอิงต่อกันตามที่มิเนะ โมะโตะได้กล่าว
ไว้ในงานวิจัย¹² อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในภาพรวมชุดเครื่องแต่งกาย อาวุธในแต่ละฉาก อีกทั้ง
ม้าที่กล่าวว่ามีพลังแข็งแรงต่างช่วยเสริมให้ภาพลักษณ์ของโทะโมะเอะผู้เปี่ยมไปด้วยความ
สามารถทางการรบดูโดดเด่นมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้หากพิจารณาลึกลงไปที่ประเด็นรายละเอียดชุดนักรบจะเห็นได้ว่า สีและวัสดุที่
ใช้ตัดเย็บชุดเกราะยังเป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนสถานภาพ อายุ ธรรมเนียมของนักรบผู้นั้นได้ เช่น ชุด
เกราะที่เย็บด้วยด้ายสีเขียวทองอ่อน หรือสีแดงสดเป็นที่ชื่นชอบของนักรบวัยหนุ่มสาวจนถึงวัยย่าง
เข้าวัยผู้ใหญ่¹³ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าในฉากแรกที่โทะโมะเอะปรากฏตัวด้วยชุดเกราะที่เย็บด้วยด้ายสี
ทองอ่อนจึงอาจสะท้อนภาพลักษณ์ของนักรบสตรีที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวและกำลังย่างเข้าสู่วัยผู้ใหญ่
ซึ่งสอดคล้องกับอายุในวัย 28 ปีของโทะโมะเอะที่ถูกกล่าวไว้ในเนื้อเรื่อง

นอกจากนี้สิ่งที่น่าสังเกตคือการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายในฉากก่อนการต่อสู้กับอุชิคะ
มิเนะ โมะโตะได้วิเคราะห์นัยยะจากการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายดังกล่าวว่า การสวมมงกุฎเท็งกัน
สะท้อนภาพลักษณ์ในเชิง “การแสดง” อันเนื่องมาจากมงกุฎเท็งกันมักใช้สวมเป็นเครื่องประดับ
สำหรับผู้แสดงเป็นนางฟ้าในการแสดงบุงะกุ Bugaku (舞楽)¹⁴ หรือนักแสดงเด็กที่ร่ายนาแบบ
วะระวะมะอิ Warawamai (童舞)¹⁵ ซึ่งเป็นการร่ายรำของเด็ก รวมทั้งเด็กที่แสดงในงานเทศกาลยัง

* เดิมทีชุดอิตะคะระะเป็นชุดที่คนทั่วไปสวมใส่ในชีวิตประจำวัน ต่อมาในสมัยคะมะคุระะจึงได้กลายเป็นชุดของนักรบ
ใช้ใส่ในพิธีการ หรือเป็นชุดของคนในราชสำนักที่สวมใส่ในชีวิตประจำวัน (ดูภาพเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ง หน้า 203)
(Matsumura Akira, *Daijisen*, (Tokyo: Shōgakukan, 1995), p.2227.)

¹² Minamoto Kenichirō, “Tomoe Ni Motomerareta Mono,” *Kaishaku To Kanshō*70, (March 2005): 24.

¹³ Kobayashi Yasuharu, *Heike Monogatari Handbook*, (Tokyo: Sanshōdo, 2007), p.232.

¹⁴ การร่ายรำประกอบการบรรเลงดนตรีประเภทหนึ่งซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการร่ายรำแบบกะงะกุ Gagaku (雅楽)
ซึ่งใช้แสดงเพื่อบูชาเทพเจ้า

ธนูบนหลังม้า ในขณะที่หมวกมิโระอุชิเตะสะท่อนภาพลักษณ์ของบุรุษดังเช่นที่ในเรื่อง “กิเกะอิ
กิ” ปรากฏฉากที่โยะมิทซุเนะให้ภรรยาสวมหมวกนี้เพื่อปลอมตัวเป็นผู้ชาย ฉะนั้นลักษณะการ
เปลี่ยนเครื่องแต่งกายดังกล่าวจึงน่าสะท้อนภาพลักษณ์ทางการแสดงและลักษณะของบุรุษ¹⁴
อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบกับภาพลักษณ์ของบุรุษอย่างสมบูรณ์จากการ
แต่งกายในชุดเกราะและเกล้าผมขึ้นไปแบบนักรบบุรุษดังเช่นในฉากการรบก่อนหน้านี้ การปล่อย
ผมสีดำยาวลงมาที่กลางหลังรวมทั้งประ โยคที่กล่าวว่า “ทำให้หน้าตาและท่าทางของนางคู่ออนโยน
ขึ้น” นั้นน่าจะให้ภาพลักษณ์ของสตรีเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการปรากฏตัวของโทะโมะเอะใน
เครื่องแต่งกายดังกล่าวทำให้อุชิเตะกล่าวว่า

「内田敵ヲ見テ、「天晴、武者ノ形氣哉。但し、女カ童カ、おぼつか
なし。」 トゾ問ケル。郎等、能々見テ、「女也」ト答。」¹⁵
“อุชิเตะมองมาที่ศัตรูและถามว่า “ช่างเป็นนักรบที่แต่งกายได้สง่างามเสียจริง ว่าแต่ดูไม่ชัด
ว่าเป็นหญิงหรือเด็ก” นักรบรับใช้มองดูเป็นอย่างดีแล้วจึงตอบว่า “เป็นหญิง””

ประโยคคำถามของอุชิเตะนั้นแสดงให้เห็นว่าลักษณะการแต่งกายของนางมิได้มีลักษณะในแบบ
บุรุษนักรบโดยสมบูรณ์ ดังจะเห็นได้จากคำที่ขีดเส้นได้ว่า “อนนะ” Onna (女) ซึ่งแปลว่า “หญิง”
และคำว่า “วะระวะ” Warawa (童) ซึ่งแปลว่า “เด็กอายุประมาณ 10 ขวบ” ยิ่งไปกว่านั้นคำตอบ
ของนักรบรับใช้ที่ได้ตอบว่า “เป็นหญิง” นั้นยังอาจนำไปสู่ข้อสันนิษฐานได้ว่าในมุมมองของบุรุษที่
3 ลักษณะการแต่งกายดังกล่าวอาจสะท้อนลักษณะของสตรีมากกว่าบุรุษก็เป็นได้ นอกจากนี้ยังอาจ
ตีความเจตนาของโทะโมะเอะที่ปล่อยผมลงมาได้ว่าโทะโมะเอะอาจตั้งใจที่จะให้อีกฝ่ายรู้ว่าตนเป็น
นักรบสตรี ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อฝ่ายศัตรูเห็นว่านางเป็นนักรบสตรีก็รู้ทันทีว่านางคือโทะโมะเอะ
ฉะนั้นจึงอาจกล่าวสรุปได้ว่าการบรรยายถึงการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายข้างต้นน่าจะสะท้อน
ภาพลักษณ์ภายนอกของโทะโมะเอะที่ผสมผสานลักษณะของสตรีและบุรุษนักรบ รวมทั้งลักษณะ
ในเชิงการแสดงเข้าไว้ด้วยกัน

ค) ฉากการจากลา

ภายหลังจากที่โยะมินะกะสั่งให้โทะโมะเอะออกจากสนามรบ โทะโมะเอะก็ได้ถอดชุด
เกราะและเปลี่ยนเป็นชุด โคะ โชะเคะ ดังที่กล่าวว่า

¹⁴ Minamoto Kenichirō, “Tomoe Ni Motomerareta Mono,” *Kaishaku To Kanshō*, 70: 24.

¹⁵ Tanemura Sōhachi, *Tsūzoku Nihon Zenshi Gempō Sēsui Ki*, p.197.

* รูปภาพเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ง หน้า 204

「粟津ノ軍、終後、物具脱捨、小袖装束シテ信濃へ下リ、女房公達
二角ト語り、互ニ袖ヲソ絞りケル。」¹⁶

“หลังจากที่สงครามที่อะวะสิ้นสุดลง นางก็ถอดชุดเกราะออก เปลี่ยนเป็นชุด
โตะ โชะเคะและเดินทางกลับไปที่ฉินะ โนะ เมื่อโตะ โมะเอะ ได้เล่าเรื่องราวของโยะฉิ
นะกะให้กับภรรยาของโยะฉินะกะและพวกขุนนางฟัง ทุกคนต่างก็ได้แต่ร้องไห้”

หลังจากที่โยะฉินะกะสังเวยเป็นครั้งสุดท้าย โตะ โมะเอะก็ได้ถอดชุดเกราะออก
เช่นเดียวกับเรื่องเฮอิเกะ โมะ โนะงะคะริ ทว่าประเด็นที่แตกต่างคือในเรื่องเกมเปะอิเซอิซุอิ
โตะ โมะเอะเปลี่ยนเป็นชุด โตะ โชะเคะหรือกิโมโนแบบชายแขนเสื้อสั้น จากนั้นจึงเดินทางกลับไป
ที่ฉินะ โนะบ้านเกิดเพื่อปฏิบัติภารกิจตามคำสั่งเสียของนาย

มีงานวิจัยหลายฉบับได้ตีความชุด โตะ โชะเคะในเชิงสัญลักษณ์ไว้อย่างน่าสนใจ อาทิเช่น
ในงานวิจัยของโยะ โชะงะวะ เรียวอิชิได้กล่าวไว้ว่า “เมื่อนางได้ถอดชุดเกราะซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของ
สงคราม นางก็ได้สวมชุด โตะ โชะเคะซึ่งเป็นชุดที่ใช้ใส่ในชีวิตประจำวัน ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า
ภาพของโตะ โมะเอะที่ใส่ชุด โตะ โชะเคะนั้นสะท้อนถึงการกลับไปสู่ลักษณะแบบสตรีทั่วไป”¹⁷

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาความหมายของคำว่าชุด โตะ โชะเคะตาม“พจนานุกรมคะอิชิเซ็น”
Daijisen (大辞泉) ซึ่งได้กล่าวว่า “ชุด โตะ โชะเคะในสมัยเฮอันเป็นชุดของขุนนางมักใช้ใส่เป็น
ชุดชั้นใน จนกระทั่งสมัยคะมะคุระจึงเริ่มใช้สวมเป็นชุดชั้นนอก ในสมัยเอโดะถูกสวมใส่อย่าง
แพร่หลายไม่จำกัดเพศหรือชนชั้น”¹⁸ จากคำอธิบายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าชุด โตะ โชะเคะไม่ใช่
ชุดที่เฉพาะถึงภาพลักษณ์ของบุรุษหรือสตรีแต่อย่างใด

นอกจากนี้ในงานวิจัยของ โยะชิโนะ อะยะ โนะยังได้กล่าวถึงการเปลี่ยนเป็นชุด โตะ โชะเคะ
ว่าสามารถสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทของนักรบสตรีไปสู่บทบาทของผู้ถ่ายทอดเรื่องราว
และบทบาทการสวดมนต์¹⁹ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าแม้ว่าบทบาทของนางจะเปลี่ยนไป
ทว่าหากพิจารณาบทบาทของนางที่ทำตามคำสั่งเสียของผู้เป็นนายก็น่าจะยังคงสะท้อนถึงสถานภาพ
นักรบโดยไม่เปลี่ยนแปลง ฉะนั้นการเปลี่ยนเป็นชุด โตะ โชะเคะนั้นจึงน่าจะสะท้อนถึงการ
เปลี่ยนแปลงรูปแบบภารกิจในฐานะนักรบของนาง กล่าวคือจากภารกิจของนักรบในสนามรบ
เปลี่ยนเป็นภารกิจการเล่าเรื่องและสวดมนต์ที่บ้านเกิด

หากเปรียบเทียบฉากถอดชุดเกราะในเรื่องเฮอิเกะ โมะ โนะงะคะริกับฉากถอดชุดเกราะ
และใส่ชุด โตะ โชะเคะในเรื่องเกมเปะอิเซอิซุอิก็อาจสรุปประเด็นที่เหมือนและแตกต่างกันได้ว่า
ประเด็นที่เหมือนกันคือการถอดชุดเกราะน่าจะตีความได้ถึง การสิ้นสุดภารกิจเฉพาะในสนามรบ

¹⁶ Ibid., p.200.

¹⁷ Hosogawa Ryōichi, *Onnanochūse Ononokomachi Tomoe Sonota*, (Tokyo: Nihon Editor School, 1989), p.232.

¹⁸ Matsumura Akira, *Daijisen*, (Tokyo: Shōgakukan, 1995), p.971.

¹⁹ Hoshino Ayano, “Hēke Monogatari Kenkyū-Onnamusha-Tomoe,” *Kokugo Kokubun* 5, (March 1989): 172.

และประเด็นที่แตกต่างกันคือเฮอิเกะ โมะ โนะงะตะริเพียงแต่กล่าวเป็นนัยๆถึงภารกิจที่คืนแดน อะสุมะ แต่ไม่ได้กล่าวถึงการสวมชุด โคะ โชะคะะรวมถึงการเปลี่ยนแปลงภารกิจอย่างชัดเจนดังเช่น เรื่องเก็มเปะอิเซอิซุอิอิ

2) อาวุธและพาหนะ

หากพิจารณาถึงลักษณะการบรรยายอาวุธและพาหนะในฉากการเผชิญหน้ากับมิเงะตะคะและ อุชิคะข้างต้นจะเห็นได้ว่าการอธิบายตามลำดับขนบเครื่องแต่งกายของนักรบ กล่าวคือหลังจาก บรรยายชุดฮิตะตะระะ ชุดเกราะ หมวกนักรบก็จะกล่าวถึงอาวุธซึ่งได้แก่ ดาบ ดูกธนู ธนู มี้า และ อานมี้า ตามลำดับ นอกจากนี้การบรรยายลวดลายหรือลักษณะของอาวุธต่างๆอย่างสง่างามยังอาจ สะท้อนถึงสถานภาพระดับสูงของโทะ โมะเอะะในฐานะหนึ่งในแม่ทัพของฝ่าย โยะมินะกะได้อีก ด้วย

ประเด็นที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือช่วงเวลาที่ผู้เขียนใช้บรรยายลักษณะการแต่งกาย กล่าวคือการบรรยายรายละเอียดเครื่องแต่งกายแต่ละประเด็นนั้นสะท้อนถึงความตั้งใจของผู้เขียนที่ต้องการจะดึงให้มุมมองของผู้อ่านให้เข้าไปใกล้ตัวละครมากขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าถึงความรู้สึก ของตัวละครบางประการในฉากนั้น²⁰ เช่น ความรู้สึกอาลัยอาวรณ์ที่ว่าเต็มไปด้วยความเข้มแข็งใน จิตใจในฉากที่โทะ โมะเอะะถอดชุดเกราะ เปลี่ยนเป็นชุด โคะ โชะคะะและหันหลังจากผู้เป็นนายไปซึ่ง อาจถือได้ว่าเป็นจุดไคลแมกซ์ในตอนดังกล่าว

โดยสรุปการบรรยายลักษณะภายนอกของโทะ โมะเอะะในนิยายสงครามทั้งสองเรื่องมีทั้ง ประเด็นที่แตกต่างและคล้ายคลึงกัน ประเด็นที่แตกต่างกันคือเฮอิเกะ โมะ โนะงะตะริจะมุ่งเน้น ไปที่ประเด็นความงดงามจากการบรรยายลักษณะรูปร่างหน้าตา ในขณะที่เก็มเปะอิเซอิซุอิจะมุ่งเน้น ที่ความงดงามและสง่างามจากการบรรยายรายละเอียดด้านการแต่งกาย อาวุธและพาหนะ ประเด็น ที่คล้ายคลึงกันคือการแต่งกายสามารถสะท้อนถึงนัยยะบทบาทในฐานะนักรบของโทะ โมะเอะะบาง ประการได้ กล่าวคือฉากถอดชุดเกราะจากนิยายสงครามทั้งสองเรื่องต่างชี้ถึงภารกิจในสนามรบที่ ลื่นสุดลง หากแต่เพียงในเก็มเปะอิเซอิซุอิก็จะเพิ่มการใส่ชุด โคะ โชะคะะซึ่งสะท้อนรูปแบบภารกิจ ใหม่ตามคำสั่งเสียของผู้เป็นนาย

2. ความสามารถ

ก. เฮอิเกะ โมะ โนะงะตะริ

ฉากที่โทะ โมะเอะะปรากฏตัวเป็นครั้งแรกในเรื่องเฮอิเกะ โมะ โนะงะตะริผู้เขียนได้ บรรยายความสามารถของโทะ โมะเอะะต่างๆดังนี้

²⁰ Kobayashi Yasuharu, *Heike Monogatari Handbook*, p.233.

「ありがたき強弓精兵、馬の上、かちだち、打物もっては鬼にも神にもあはうどいふ一人当千の兵者なり。究境のあら馬乗り、悪所おとし、… (中略) …度々の高名肩をならぶる者なし。」²¹

“นักรบผู้มีความสามารถในการยิงธนูที่มีความแข็งแกร่งอย่างหาได้ยาก หากถือดาบไม่ว่าจะอยู่บนหลังม้าหรือบนพื้นดินก็สามารถประจันหน้ากับกองทัพเป็นพันได้ แม้ว่ากองทัพนั้นจะเป็นเทพหรือมารก็ตาม นางสามารถขี่ม้าพศที่มีพลังมหาศาลได้ อีกทั้งยังสามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่เสี่ยงอันตราย...ได้รับชัยชนะในสงครามบ่อยครั้งจนมีชื่อเสียง ฝีมือไม่อาจหาผู้เทียบเทียมได้”

จากประโยคที่ยกมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า โทะโมะเอะเป็นผู้มีความสามารถทางการรบขั้นสูงไม่อาจหาผู้เทียบเทียมได้ นอกจากการบรรยายโดยตรงแล้วความสามารถของนางยังสะท้อนจากการต่อสู้กับอนคะ สะชิโร โมะโระมิเงะเช่นกัน

1) ฉากการต่อสู้กับอนคะสะชิโร โมะโระมิเงะ

ภายหลังจากที่โยะมิเนะกะสั่งให้โทะโมะเอะออกจากสนามรบ โทะโมะเอะได้เข้าต่อสู้กับอนคะสะชิโร โมะโระมิเงะดังที่ได้กล่าวไว้

「武蔵国にきこえたる大力、御田の八郎師重、三十騎ばかりで出できたり。巴その中へかけ入り、御田の八郎におしならべて、むずととってひきおとし、わが乗ったる前輪におしつけて、ちツともはたらかさず、頸ねぢきってすててンげり。」²²

“เมื่ออนคะ สะชิโร โมะโระมิเงะผู้มีพลังมหาศาลโค่งคั่งในดินแดนมุชะมิเคลื่อนทัพ 30 คนออกมา โทะโมะเอะก็ควมม้าวิ่งฝ่ากองทัพฝ่ายศัตรูเข้าไปจนเข้าไปยืนเทียบกับอนคะ สะชิโร จากนั้นนางจับ(อนคะ สะชิโร)ลากลงมา กดคอลงที่หน้าอกม้าของตนจน(อนคะ สะชิโร)ไม่สามารถขยับเขยื้อนได้ จากนั้นก็เค็ดคอทิ้งไป”

จากประโยคที่ยกมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าจุดเริ่มต้นของการต่อสู้เกิดจากคำสั่งของโยะมิเนะกะที่ให้นางหนีไป โทะโมะเอะจึงจำใจต้องปฏิบัติตามคำสั่งแต่ก่อนจากไปนางต้องการต่อสู้กับศัตรู ฝีมือดีเพื่อนายเป็นครั้งสุดท้าย จนกระทั่งอนคะผู้ที่ได้ขึ้นชื่อว่ามีพลังแข็งแกร่งในดินแดนมุชะมิปรากฏตัวขึ้นนางก็ควมม้าเข้าต่อสู้ทันทีโดยไม่ได้รั้งรออีกต่อไป ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าในความคิดของโทะโมะเอะ อนคะถือได้ว่าเป็นคู่ต่อสู้ที่สมศักดิ์ศรีต่อภารกิจเพื่อผู้เป็นนายเป็นครั้งสุดท้าย

²¹ Ichiko Tēji, *Nihon Koten Bungaku Zenshū Hēke Monogatari* 2, p.193.

²² Ibid., p.196.

นอกจากนี้ก็จะสังเกตได้ว่าการต่อสู้ตั้งแต่ต้นจนจบนั้นไม่ได้ปรากฏทศนทนา หรือ แม้แต่ “บทแนะนำตัว” Nanori (名のり) แต่อย่างใด จากการต่อสู้ของนางที่เป็นผู้กระทำเพียง ฝ่ายเดียว รวมทั้งการใช้วิธีการเค็ดคอกู้ต่อสู้ด้วยมือเปล่าทำให้ภาพการต่อสู้ดูรวดเร็วและรุนแรง ฉะนั้นในฉากการต่อสู้กับ โมะโระมิเงะจึงสะท้อนได้ถึงฝีมือความสามารถและพลังกำลังอัน มหาศาลของ โทะ โมะเอะที่ไร้ผู้เทียบทานแม้แต่วีรบุรุษนักรบ

ข. เกมปะอิเซะอิซุอิชิ

เรื่องเกมปะอิเซะอิซุอิชิได้สะท้อนถึงความสามารถทางการต่อสู้ของ โทะ โมะเอะผ่านการ ต่อสู้ระหว่าง โทะ โมะเอะกับนักรบฝ่ายศัตรู รวมทั้งฉากที่สะท้อนการยอมรับในความสามารถของ โทะ โมะเอะจากฝ่ายศัตรูดังจะขอสรุปเป็นประเด็นดังนี้

- 1) การต่อสู้กับ สะตะเกะยะมะ มิเงะตะคะ
- 2) การต่อสู้กับ อูชิคะ สะบุโรอิเอะ โยะมิ
- 3) ฉากที่สะท้อนการยอมรับความสามารถของ โทะ โมะเอะจากฝ่ายศัตรู

1) การต่อสู้กับ สะตะเกะยะมะ มิเงะตะคะ

ก่อนการต่อสู้จะเริ่มขึ้น มิเงะตะคะได้ประกาศตัวว่าตนเป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากตระกูลชิชิบุ แห่งดินแดนมุชะชิ ทั้งนี้ใน “พจนานุกรมคะอิชิเซ็น” ได้กล่าวว่า สะตะเกะยะมะเป็นชื่อตระกูลใหญ่ที่เมืองชิชิบุ Chichibu (秩父) ในแคว้นมุชะมิ เดิมทีตระกูลนี้มีชื่อว่า “ชิชิบุ” บ้างกล่าวกันว่า ตระกูลชิชิบุสืบทอดเชื้อสายมาจากสายจักรพรรดิคัมมุ Kummu Tennō (桓武天皇) ซึ่งเป็นสายของตระกูลเฮอิเกะ บุคคลแรกที่ได้รับชื่อตระกูลสะตะเกะยะมะ คือบุตรของชิชิบุ มิเงะโก Chichibu Shigekō (秩父 重弘) ซึ่งได้รับสมญานามว่า “สะตะเกะยะมะ โมะจิมิเงะ โยะมิ” Hatakeyama Shōjishigeyōshi (畠山 莊司重能) บ้างสันนิษฐานว่ามาจากสายจักรพรรดิเซอิวะ Seiwa Tennō (清和天皇) ซึ่งเป็นสายของตระกูลเกินจิ²³ นอกจากนี้ มิเงะตะคะยังเป็นนักรบรับใช้มิเนะ โมะโตะ โยะริโตะ โมะเอะที่มีชื่อเสียงทางด้านกรรบเป็นอย่างมากดังเช่นที่งานวิจัยของมิเนะ โมะโตะ ได้กล่าวว่าฝีมือการรบเปรียบเสมือน “เทพผู้ทรงอำนาจ” Kijin (鬼神)²⁴ ฉะนั้นจึงอาจสันนิษฐานได้ว่าการที่ผู้แต่งให้ มิเงะตะคะผู้มีกิตติศัพท์ความสามารถ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีสายเลือดของตระกูลที่มีชื่อเสียงตามประวัติศาสตร์ได้เป็นคู่ต่อสู้ก็เป็นไปเพื่อเน้น ฝีมือความสามารถของ โทะ โมะเอะให้มีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการต่อสู้ระหว่าง มิเงะตะคะ และ โทะ โมะเอะอาจสรุปได้ดังนี้

²³ Matsumura Akira, *Daijisen*, p.1000.

²⁴ Minamoto Kenichirō, “Tomoe Ni Motomereta Mono,” *Kaishaku To Kanshō*, 70: 24.

ก) การบรรยายความสามารถ

ก่อนการต่อสู้จะเริ่มขึ้นมิเงะตะคะได้เห็นความสามารถทางการรบของโทะโมะเอะดั่งที่ได้กล่าวบรรยายไว้ดังนี้

「射モ強切モ強、馳合々々責ケルニ、指モ名高畠山、河原へサト引テ出、」²⁵

“(โทะโมะเอะ) ผู้มีฝีมืออันแข็งแกร่งไม่ว่าจะยิงธนูหรือฟันดาบควมเข้าต่อสู้ เมื่อสะตะเกะยะมะได้ประจักษ์ในกิตติศัพท์ดังกล่าวจึงดอยทัพกลับไปยังริมฝั่งแม่น้ำ”

ข) คำชื่นชมความสามารถก่อนการต่อสู้

เมื่อมิเงะตะคะได้เห็นฝีมือการรบของโทะโมะเอะก็ได้กล่าวชื่นชมความสามารถของโทะโมะเอะดั่งที่กล่าวว่า

「重忠十七ノ年、小坪ノ戦ニ会い初テ、度々ノ戦ニ合タレ共、是程軍立ノケハシキ事ニ不合。」²⁶

“ข้ามิเงะตะคะตั้งแต่ออกรบครั้งแรกตอนอายุ 17 ปีในสงครามโคะทซุ โมะก็เผชิญกับการรบมาหลายรูปแบบ แต่ไม่เคยพบเจอการต่อสู้ที่คู่กันรุนแรงเช่นนี้”

ค) แรงจูงใจในการต่อสู้

เมื่อมิเงะตะคะได้เห็นฝีมือการรบของโทะโมะเอะ ก็เกรงว่าตนจะพ่ายแพ้ต่อสตรีดั่งเช่นโทะโมะเอะ ทว่าเนื่องจากโทะโมะเอะเป็นภรรยาของโยะมินะกะ มิเงะตะคะจึงตัดสินใจเข้าต่อสู้กับนางในที่สุดดั่งที่ได้กล่าวว่า

「女ニ追立ラレタルモ、云カヒナシ。又責寄テ、女ト軍セン程ニ、不覚シテハ永代ノ疵。多者共ノ中ニ、巴女ニ合ケルコソ不祥ナレ。但、木曾ノ妾トイヘバ懐キノ。重忠、今日ノ得分ニ、巴ニ組ンデ生捕ニセン。」²⁷

“หากถูกสตรีจับได้ก็เป็นเรื่องน่าเสียดาย หรือหากต้องต่อสู้ประชิดตัวกับสตรีแล้วพลาดพลั้งพ่ายแพ้ไปก็คงเป็นความอับอายชั่วกาลนาน มีผู้คนมากมายแต่ต้องมาพบเจอกับหญิงอย่างโทะโมะเอะช่างถือเป็นเรื่องโชคร้าย เพียงแต่การที่นางเป็นภรรยาของคิโสะก็ดูน่าสนใจอยู่ ฉะนั้นข้ามิเงะตะคะจะเข้าต่อสู้จับเป็นโทะโมะเอะมาให้ได้เพื่อเป็นผล

²⁵ Tanemura Sōhachi, *Tsūzoku Nihon Zenshi Gempō Sēsui Ki*, p.195.

²⁶ Ibid., p.195.

²⁷ Ibid., p.195.

พลอยได้ในการต่อสู้วันนี้”

ง) การต่อสู้

การต่อสู้ได้เริ่มขึ้นโดยฝ่ายมิเงะตะคะเป็นผู้หาจังหวะเข้าโจมตีโทะ โมะเอะก่อน อย่างไรก็ตามเนื่องจากม้าของโทะ โมะเอะมีความแข็งแรงอย่างมาก จึงทำให้โทะ โมะเอะรอดพ้นเงื้อมมือของมิเงะตะคะได้ในที่สุดดังที่ได้กล่าวไว้ว่า

「畠山、巴強チニ近ク廻合、是タル便宜ト思、馬ヲ早メテ、巴女ガ弓手ノ鎧ノ袖ニ取付タリ。巴叶ハジトヤ思ケン、乗タル馬ハ春風トテ、信濃第一ノツヨ馬也、一鞭アテ、アヲリタレバ、胄ノ袖フツト引切テ、二段計ゾ延ニケル。」²⁸

“อะตะเกะยะมะจิม่าวนไปรอบๆจนเข้าใกล้โทะ โมะเอะ พอหาจังหวะได้ก็ควมม้าเข้าไปประชิดตัวและคว้าแขนเสื้อเกราะด้านซ้ายทันที แม้ว่าโทะ โมะเอะจะคิดว่าไม่สามารถเอาชนะได้ แต่เนื่องจากม้า“ฉุนฟู”ของนางได้ขึ้นชื่อว่ามีควมแข็งแรงที่สุดในมิเงะ โนะ จะนั้นเพียงแค่นางฟาดแส้ให้ม้าวิ่งเร็วขึ้น แขนเสื้อเกราะของนางก็ขาดออกจกกัน จนสามารถหนีทิ้งระยะห่างได้ 2 ทัน (22 เมตร)”

จ) คำชื่นชมความสามารถภายหลังการต่อสู้

ภายหลังจากที่โทะ โมะเอะสามารถรอดพ้นเงื้อมมือของมิเงะตะคะมาได้ นางก็ได้รับคำชื่นชมจากมิเงะตะคะดังนี้

「是ハ女ニハ非ズ、鬼神ノ振舞ニコソ、加様ノ者ニ、箭一ツヲモ射籠レテ、永代ノ恥ヲ不可残、引ニ過タル事ナシトテ、」²⁹

“นี่ไม่ใช่การกระทำของผู้หญิงธรรมดา แต่เป็นเทพผู้ทรงอำนาจ หากต้องศรรูแม้สักคอกจากคนผู้นี้ก็คงไม่หลงเหลือความอับอายชั่วกาลนาน จะนั้นถอยทัพน่าจะเป็นการดีที่สุด”

จากปฏิกิริยาของการถอยทัพในข้อความ ก) รวมทั้งคำชื่นชมของมิเงะตะคะในข้อความ ข) สะท้อนให้เห็นถึงฝีมือการรบของโทะ โมะเอะซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของมิเงะตะคะ อย่างไรก็ตามแรงจูงใจอันสำคัญที่ทำให้มิเงะตะคะเปลี่ยนใจเข้าต่อสู้กับโทะ โมะเอะก็คือสถานภาพของโทะ โมะเอะในฐานะภรรยาผู้อดดังที่ปรากฏในข้อความ ก) นอกจากนี้ฝีมือของนางยังได้รับการพิสูจน์จนเป็นที่ประจักษ์ด้วยตัวของมิเงะตะคะเองดังที่ปรากฏในข้อความ ง) ทั้งนี้หากพิจารณาเหตุการณ์การต่อสู้ดังกล่าวอาจสรุปได้เป็น 2 ประเด็นดังนี้

²⁸ Ibid., p.195.

²⁹ Ibid., p.196.

ประเด็นที่ 1 ความสามารถของมิเงตะคะที่สามารถกระชากแขนเสื้อเกราะของ โทะโมะเอะจนนางคิดว่าไม่อาจเอาชนะมิเงตะคะได้สะท้อนให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของ มิเงตะคะทางการรบสมดังกิตติศัพท์ความสามารถดังที่กล่าวข้างต้น

ประเด็นที่ 2 การที่โทะโมะเอะสามารถหลอกรอดเงื้อมมือผู้ที่มีกิตติศัพท์ความสามารถ ดังเช่นมิเงตะคะได้เป็นการเน้นย้ำความแข็งแกร่งของ โทะโมะเอะที่ไม่เป็นรองผู้ใด อีกทั้งยัง สะท้อนถึงบทบาทของมีามุนฟูที่ช่วยเสริมภาพลักษณ์ของ โทะโมะเอะในฐานะนักรบผู้มีความ สามารถ ยิ่งไปกว่านั้นจากข้อความ จ) ผลการต่อสู้ที่ทำให้โทะโมะเอะได้รับคำชื่นชมว่า “เทพผู้ ทรงอำนาจ” จากมิเงตะคะผู้ซึ่งครั้งหนึ่งเคยได้รับกิตติศัพท์ว่า “เทพผู้ทรงอำนาจ” เช่นเดียวกัน ย่อมเป็นการพิสูจน์ฝีมือของนางว่าไม่ได้ด้อยไปกว่าวีรบุรุษนักรบแต่อย่างใด

2) การต่อสู้กับอุชิคะ ะบุโรอิเอะโยะมิ

ภายหลังจากที่โทะโมะเอะเข้าต่อสู้กับมิเงตะคะ นางก็ต้องเผชิญกับนักรบฝ่ายเกินจอีก คนหนึ่งซึ่งมีชื่อว่าอุชิคะ ะบุโรอิเอะโยะมิ การต่อสู้กับอุชิคะนั้นแตกต่างจากการต่อสู้กับมิเงตะ คะหลายประเด็นดังจะขอสรุปตามขั้นตอนการต่อสู้ดังต่อไปนี้

ก) กิตติศัพท์ความสามารถ

ก่อนการต่อสู้จะเริ่มขึ้นอุชิคะได้เล่าถึงกิตติศัพท์ความสามารถของโทะโมะเอะให้กองทัพ ฝ่ายของตนเองฟังดังนี้

「葵ハ去年ノ春、礪波山ノ合戦ニ討レヌ、巴ハ未在トキク、是ハ 強弓精兵、アキマヲ数ル上手、岩ヲ疊、金ヲ延タル城也共、巴ガ 向ニハ不落ト云コトナシ、去癖者ト聞召テ、鎌倉殿」³⁰

“อะโอะอิเสียวชีวิตในสงครามโทะนะมิในฤดูใบไม้ผลิปีที่แล้ว ทว่าโทะโมะเอะยังมีชีวิต อยู่ อีกทั้งนางยังเป็นนักรบที่เชี่ยวชาญการใช้ธนูที่มีความแข็ง รู้จักหาจังหวะในการ โจมตี ต่อให้เป็นปราสาทที่สร้างปิดทับด้วยหินแล้วเอาทองมาคลุมทับอย่างแน่นหนา เพียงไร หากถูกโทะโมะเอะโจมตีก็ต้องเสียปราสาทลงอย่างแน่นอน นางเป็นนักรบผู้มีความเข้มแข็งเป็นเลิศดังกิตติศัพท์ที่เคยได้ยินมาจากท่าน โยะริโตะโมะ ”

ข) แรงจูงใจในการต่อสู้

แม้ว่าอุชิคะจะหวาดหวั่นต่อกิตติศัพท์ที่ตนได้รับฟังมาจาก โยะริโตะโมะ ทว่าเนื่องจาก อุชิคะได้รับคำสั่งจาก โยะริโตะโมะให้จับเป็นโทะโมะเอะไปให้ได้ เขาจึงตัดสินใจเข้าต่อสู้ กับโทะโมะเอะ

30 Ibid., p.197.

「鎌倉殿、彼女アヒ構テ生捕リニシテ進ベキ由、仰ヲ蒙タリ、巴ハ荒馬乗ノ大力、尋常ノ者ニ非ズト聞、イカスベキ、ト思煩ケルガ」³¹

“ได้รับคำสั่งจากท่านโยะริโตะโมะว่าให้จับเป็นนางมาให้ได้ จึงคิดตรึกตรองว่าควรทำเช่นไรกับโตะโมะอะะผู้ไม่ใช่คนธรรมดา อีกทั้งยังมีพลังกำลังมหาศาลสามารถขี่ม้าพยศเช่นนั้นได้ ”

ค) การต่อสู้

การต่อสู้ระหว่างอุชิคะกับโตะโมะอะะอาจแบ่งได้เป็นขั้นตอนดังนี้

- (1) การวางแผน
- (2) การเข้าโจมตี
- (3) การตอบโต้กลับของโตะโมะอะะ

(1) การวางแผน

ก่อนการต่อสู้จะเปิดฉากขึ้นนักรบของอุชิคะได้วางแผนการต่างๆเพื่อจับตัวโตะโมะอะะดังที่ได้กล่าวไว้ว่า

「女、唯強、百人ガ力ニヨモ過ジ。家吉ハ六十人ガ力アリ。殿原三十余人。既百人ニアマレリ。殿原、左右ヨリ寄テ、左右ノ手ヲ引張レ。家吉、中ヨリ寄テ、ナドガ巴ヲ取ザラン」³²

“แม้นางจะแข็งแรงเพียงใดแต่คงไม่สามารถเอาชนะกำลังพล 100 คนไปได้ ฉะนั้นหากนายท่านอิเอะ โยะฉิมูกองกำลัง 60 คนและพวกข้าอีกประมาณ 30 กว่าคนเสริมกำลังเข้าไปโจมตีก็จะรวมกองกำลังได้ประมาณ 100 คน จากนั้นพวกข้าจะขึ้นชนาบโตะโมะอะะด้านซ้ายขวาเพื่อชิงแขนไว้ และให้นายท่านโจมตีเข้ามาตรงกลางแล้วช่วยกันจับตัวไป”

(2) การเข้าโจมตี

แม้ว่านักรบของอุชิคะจะช่วยกันวางแผนต่างๆ ทว่าในที่สุดอุชิคะก็ล้มเลิกแผนการนั้นเนื่องจากเกรงจะถูกครหาจากแม่ทัพหลัง อุชิคะได้เข้าต่อสู้กับโตะโมะอะะโดยเริ่มเป็นฝ่ายโจมตีโตะโมะอะะก่อน อย่างไรก็ตามด้วยความสามารถของโตะโมะอะะทำให้นางตอบโต้อุชิคะกลับไปจนสามารถปลิดชีพอุชิคะได้ในที่สุด

「主ハ急タリ、馬ハ早リタリ。巴、内田、馬ノ頭ヲ押並、鎧ト蹴

³¹ Ibid., p.197.

³² Ibid.,p.197.

合スルカトスル程ニ、寄り合互ニ音ヲ揚、鎧ノ袖ヲ引違、「エタリヤヲウ」トゾ組タリケル。聞ルハイガイノ名馬ナレ共、大力ガ組合タレバ、ニ疋ノ馬ハ、中ニ留テ働ズ。内田、勝負ヲ人ニ見セント思ガルニヤ、弓箭ヲ後へ指廻シ、女ガ黒髪三メグリニカラマヘテ、腰刀ヲ拔出シ、中ニテ首ヲカントス。」³³

“เมื่อผู้เป็นนายร้อนใจ ม้าทั้งสองฝ่ายก็ร้อนรน ม้าจึงพุ่งหัวเข้ามาชนเทียบกันจนอานม้าเกือบชนกัน ทั้งสองฝ่ายต่างโห่ร้องพร้อมกับไขว้แขนจับกันแน่นประหนึ่งแขนจะพันผูกเข้าด้วยกัน ถึงแม้ว่าม้าจะเป็นม้าพยศที่มีความแข็งแรงแต่เนื่องจากทั้งสองฝ่ายมีพลังกำลังมหาศาลหัวม้าจึงไม่อาจขยับเขยื้อนไปทางใดได้ ในที่สุดอุชิคะก็เกิดความคิดอยากเอาชนะเพื่อให้ผู้อื่นได้เห็นฝีมือ จึงเอามือซ้ายอ้อมไปด้านหลังแล้วเอามือขวาม้วนบิดผมของนาง 3 รอบ จากนั้นก็เอาดาบสั้นที่เหน็บเอวมาจ่อคอ โทะ โมะเอะ”

(3) การตอบโต้กลับของโทะ โมะเอะ

「拳ヲ握り、刀持タル肘ノカリヲ、シタカニ打。余リニ強ク被打テ、把ル刀ヲ被打落。… (中略) …弓手ノ肘ヲ指出シ、甲真顔、取詰テ、鞍ノ前輪ニ攻付ツ、内甲ニ手ヲ入テ、七寸五分ノ腰刀ヲ拔出シ、引アヲノケテ首ヲ搔。」³⁴

“(โทะ โมะเอะ) กำหมัดและกระแทกอย่างแรงไปที่ข้อศอกของอุชิคะจนเป็นผลให้ดาบหลุดออกจากมือทันที ... นางยื่นข้อศอกซ้ายออกมาคว่ำด้านหน้าหมวก และโจมตีจากด้านหน้าอานม้าโดยเอามือใส่เข้าไปในหมวก คึงศีรษะให้หงายขึ้นและดึงดาบสั้นที่มีความยาว 7.5 ชุน (ประมาณ 23 เซนติเมตร) ออกมาปาดคออุชิคะทันที”

หากเปรียบเทียบการต่อสู้ของอุชิคะกับมิเงตะคะดั่งที่กล่าวข้างต้นอาจสรุปความแตกต่างเป็น 3 ประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นแรกคือก่อนการต่อสู้จะเริ่มขึ้นอุชิคะยังไม่ได้เห็นฝีมือการต่อสู้ของโทะ โมะเอะ ดั่งเช่นมิเงตะคะ หากแต่เคยได้ยินกิตติศัพท์ความสามารถมาจาก โยะริ โทะ โมะเอะดั่งที่ปรากฏในข้อความ ก) ทั้งนี้จะสังเกตได้ว่าการกล่าวถึงนักรบสตรี 2 คนคือ อะ โอะอิและโทะ โมะเอะนั้นอาจดูเหมือนว่าทำให้โทะ โมะเอะถูกเปรียบเทียบกับด้านฝีมือการรบเนื่องจากโทะ โมะเอะไม่ใช่ นักรบสตรีของ โยะมินะกะแต่เพียงผู้เดียว อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าหากเปรียบเทียบความสามารถทางการรบระหว่างโทะ โมะเอะกับอะ โอะอิแล้ว คงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าฝีมือของโทะ โมะเอะเหนือกว่าอะ โอะอิดังจะเห็นได้จากการกล่าวถึงความสามารถอันเป็นเลิศตามกิตติศัพท์อันเป็นที่ร่ำลือ รวมทั้งการที่โทะ โมะเอะสามารถมีชีวิตรอดจนเป็นนักรบ 1 ใน 7 คนสุดท้ายได้ ฉะนั้นการ

³³ Ibid., p.197.

³⁴ Ibid., p.199.

กล่าวถึงนักรบอะโอะอิซึนมาน่าจะเป็นไปเพื่อเน้นความสามารถของโทะโมะเอะที่สามารถยืนหยัดต่อสู้ร่วมกับโยะมิเนะกะได้ตลอดมา

ประเด็นที่ 2 คือแรงจูงใจที่นำไปสู่การต่อสู้กับ โทะโมะเอะนั้นไม่ใช่สถานภาพภรรยาอ่อนหากแต่เป็นเพราะคำสั่งของ โยะริโตะโมะ อย่างไรก็ตามความตั้งใจดังที่ปรากฏในข้อความ ข) และการวางแผนรุมจับ โทะโมะเอะดังที่ปรากฏในข้อความ ค) (1) สะท้อนความหวั่นเกรงฝีมือการรบของโทะโมะเอะ ทั้งนี้แม้ว่าตามเนื้อเรื่องอุชิคะจะได้รับการกล่าวขานว่าเป็นนักรบผู้มีความแข็งแกร่งแห่งดินแดนทั้ง 8 ทว่าความหวาดหวั่นใจดังกล่าวอาจสะท้อนได้ว่าอุชิคะอาจไม่ใช่นักรบผู้กล้าอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเปรียบเทียบกับ การต่อสู้อย่างสมศักดิ์ศรีของมิเงะตะคะ

ประเด็นที่ 3 คือลักษณะการต่อสู้ของอุชิคะกับ โทะโมะเอะดังที่ปรากฏในข้อความ ค) (2) การต่อสู้ในช่วงแรกที่โทะโมะเอะสามารถด้านทานการโจมตีของอุชิคะได้สะท้อนถึงพลังกำลังและฝีมือการรบของโทะโมะเอะที่ไม่ได้ด้อยไปกว่านักรบ จนกระทั่งเมื่ออุชิคะใช้จังหวะลอบโจมตีโทะโมะเอะจึงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ อย่างไรก็ตามด้วยความสามารถของโทะโมะเอะทำให้นางสามารถตอบโต้กลับไปได้และเป็นฝ่ายมีชัยในที่สุด ลักษณะการตอบโต้ด้วยการต่อสู้ที่เด็ดขาดและรุนแรงดังที่ปรากฏในข้อความ ค) (3) นั้นยังเป็นการเน้นย้ำพลังกำลังที่มีความแข็งแกร่งอย่างมาก อีกทั้งยังชี้ให้เห็นถึงฝีมือการรบของโทะโมะเอะที่เหนือชั้นกว่าอุชิคะอย่างชัดเจน ทั้งนี้หากเปรียบเทียบกับลักษณะการต่อสู้ของมิเงะตะคะอาจกล่าวได้ว่าอุชิคะมีฝีมือการรบที่เป็นรองกว่า มิเงะตะคะอย่างชัดเจนดังจะเห็นได้จากการวางแผนรุมจับ รวมทั้งลักษณะการต่อสู้ที่ผิดวิถีการรบเพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้าม ฉะนั้นการที่ผู้เขียนให้อุชิคะเป็นคู่ต่อสู้ของโทะโมะเอะอีกครั้งหนึ่งนั้นจึงไม่น่าจะมีจุดประสงค์เพียงเพื่อสะท้อนความสามารถทางการรบแต่เพียงเท่านั้น หากแต่น่าจะสะท้อนนัยยะประการอื่น กล่าวคือช่วยสะท้อนถึงลักษณะนิสัยของโทะโมะเอะที่เป็นผู้มีความซื่อตรงต่อวิถีปฏิบัติแห่งการรบซึ่งรายละเอียดผู้วิจัยจะขอกกล่าวในหัวข้อลักษณะนิสัยต่อไป

3) ฉากที่สะท้อนการยอมรับความสามารถของโทะโมะเอะจากฝ่ายศัตรู

ภายหลังจากที่โทะโมะเอะออกจากสนามรบ โทะโมะเอะก็ได้รับคำสั่งจาก โยะริโตะโมะ ให้ไปพบที่คะมะคุระ เมื่อ โยะริโตะโมะ ได้พบโทะโมะเอะ เขาก็มีใจอดคิดสนใจลง โทะโมะเอะได้เนื่องจากความสามารถและความเข้มแข็งของนางที่มีอาจหาผู้เทียบเทียมได้ เช่นเดียวกับวะคะ โยะมิโมะริที่รู้สึกชื่นชมความสามารถของโทะโมะเอะ อีกทั้งยังปรารถนาจะได้ตัวนางไปเป็นภรรยาดังที่ปรากฏในฉากดังต่อไปนี้

ก) การยอมรับความสามารถจากโยะริโตะโมะ

「心ニ遺恨アリケレ共、大将殿モ、「女ナレ共無双ノ剛者、打解マ

ジキ」トテ、森五郎ニ被預。」³⁵

“ในใจโทะโมะเอะคงยังมีความแค้นที่ไม่อาจลืมเลือนได้ ทว่าถึงแม้นางจะเป็นผู้หญิงแต่ก็เป็นผู้มีความเข้มแข็งมีอาจหาผู้เทียบเทียม โยะริโตะโมะไม่อาจตัดสินใจได้ว่าควรทำอย่างไรจึงฝากนางไว้กับโมะริ โคะโร”

ข) การยอมรับความสามารถจากวะคะ โยะฉิโมะริ

「和田小太郎是ヲ見テ、事ノ景気モ尋常ヤ、心ノ剛モ無双ヤ、アノ様ノ種ヲ継セバヤ、トゾ思ケル。」³⁶

“เมื่อวะคะ โยะฉิโมะริ ได้เห็นโทะโมะเอะดั่งนั้นก็คิดว่า ท่าทางก็ช่างดูสง่างาม จิตใจก็ดูเข้มแข็งไม่อาจหาผู้ใดเทียบเทียมได้ อยากไค์นางมาเป็นผู้สืบทอดเลือดเนื้อเชื้อไขเสียจริง”

จากความรู้สึกถึงเลขของ โยะริโตะโมะที่จะตัดสินลงโทษประหารชีวิตโทะโมะเอะดั่งเช่นในข้อความ ก) รวมทั้งการที่วะคะขอนางไปเป็นภรรยาดั่งเช่นในข้อความ ข) สะท้อนการยอมรับและการมองเห็นคุณค่าของความสามารถในตัวโทะโมะเอะ ประเด็นการยอมรับความสามารถนี้ได้เชื่อมโยงไปสู่สถานภาพใหม่ของโทะโมะเอะซึ่งก็คือมารดาผู้ถ่ายทอดพลังความสามารถให้แก่บุตรซึ่งจะขอก้าวในหัวข้อสถานภาพต่อไป

เมื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของโทะโมะเอะทางด้านความสามารถในเรื่องเฮะอิเกะโมะโนะงะตะริและเก็มเปะอิเฮะอิซุอิชิโดยภาพรวมแล้วจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกัน กล่าวคือโทะโมะเอะมีพลังกำลังแกร่งและมีฝีมือการรบไม่เป็นรองนักรบบุรุษผู้ใด อีกทั้งยังมีกิตติศัพท์ฝีมือการรบขจรไปไกลถึงฝ่ายศัตรู ซึ่งลักษณะความสามารถดังกล่าวอาจสะท้อนได้ถึงลักษณะสตรีในอุดมคติของชายในสมัยที่เต็มไปด้วยสงครามก็เป็นได้

3. สถานภาพ

สถานภาพของโทะโมะเอะที่ปรากฏในนิยายสงครามทั้งสองเรื่องต่างชี้ให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของตัวละครหญิงโทะโมะเอะ รวมทั้งความสัมพันธ์ของโทะโมะเอะที่มีต่อโยะฉิโมะริผู้เป็นนายและตัวละครอื่นๆดังจะขออธิบายตามหัวข้อสถานภาพที่ปรากฏดังต่อไปนี้

ก. เฮะอิเกะโมะโนะงะตะริ

ในฉากเปิดตัวของโทะโมะเอะ นอกจากผู้เขียนจะได้บรรยายรูปร่างหน้าตา รวมทั้ง

³⁵ Ibid., p.200.

³⁶ Ibid., p.200.

ความสามารถทางการรบของโทะโมะเอะแล้ว ก็ยังได้กล่าวถึงสถานภาพของนางซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 2 ประการดังนี้

1) นักรบสตรี

2) หญิงรับใช้

1) นักรบสตรี

「まづ一方の大將にはむけられけり。」³⁷

“ได้รับหน้าที่ให้เป็นหนึ่งในแม่ทัพใหญ่ในลำดับแรก”

นอกจากบทบาทของโทะโมะเอะในฐานะนักรบสตรีจะสะท้อนจากสถานภาพของโทะโมะเอะในฐานะแม่ทัพคั้งที่ปรากฏในประโยคข้างต้นแล้วยังสะท้อนให้เห็นจากบทบาทการเข้าต่อสู้กับอนคะสะชิโร โมะโระมิเงะเพื่อผู้เป็นนายเป็นครั้งสุดท้าย รวมทั้งจิตใจในแบบนักรบที่สะท้อนจากการตระหนักได้ถึงคำครหาที่อาจนำมาซึ่งการเสียดิขิตของผู้เป็นนายในฉากการจากลา บทบาทคั้งกล่าวสะท้อนถึงภาพลักษณ์ของโทะโมะเอะในฐานะนักรบทั้งจากลักษณะภายนอกและภายในจิตใจได้เป็นอย่างดี

2) หญิงรับใช้

「木曾殿は信濃より、巴、山吹とて、二人の便女をぐせられたり。山吹はいたはりあって、都にとどまりぬ。」³⁸

“ท่านอิโสะได้พาหญิงรับใช้ 2 คน ชื่อโทะโมะเอะและชะมะบุกิมาจากฉินะโนะ ทว่าชะมะบุกิล้มป่วยจนต้องพักที่เมืองหลวง”

5555

ในงานวิจัยของมิสุฮาระ อิชิ ได้กล่าวถึงสถานภาพหญิงรับใช้ “บินโจะ” Binjo (便女) ของโทะโมะเอะไว้ว่า หญิงรับใช้ที่เรียกว่า “บินโจะ” มีหน้าที่ดูแลจัดการเรื่องอาหาร Kyūji (給仕) หรือประกอบอาหาร Suiji (炊事) อย่างไรก็ตามเนื่องจากมีต้นฉบับของเฮะอิเกะโมะโนะงะตะริบางฉบับ เช่น ฉบับรุฟุ ฉบับเอ็งเกะอิ เป็นต้น เขียนคำว่า “บินโจะ” ด้วยตัวอักษรจีนว่า “美女” ซึ่งมีหมายความว่า “หญิงงาม” ทำให้ความหมายดั้งเดิมผิดเพี้ยนไป ทั้งนี้มิสุฮาระได้ยกสถานภาพบินโจะของตัวละครสตรีในวรรณกรรมสมัยกลางที่ปรากฏในตอน

³⁷ Ichiko Tēji, *Nihon Koten Bungaku Zenshū Hēke Monogatari* 2, p.193.

³⁸ Ibid., p.193.

“วาระสุดท้ายของฉิมิสุกะจะ โยะมิตะกะ” Shimizukaja Yoshitaka (清水冠者 義高) * โดยพิจารณาจากฉากที่บุตรสาวคนโตของ โยะริโตะโมะให้ โยะมิตะกะหลบหนีไปจากวังและให้หญิงรับใช้ชื่อว่าคะระกะมิ Karakami (からかみ) ติดตามไป มิสุสะระได้วิเคราะห์ว่า “แม้ว่าคำว่า “บินโจะ” นั้นจะเขียนด้วยตัวอักษรจีนที่มีความหมายว่า “หญิงงาม” หากแต่เป็นที่แน่ชัดว่าคำนี้มีความหมายว่า “หญิงรับใช้” ซึ่งมีสถานภาพต่ำกว่า “เนียวโบ” Nyōbō (女房) ³⁹

จากงานวิจัยของมิสุสะระแสดงให้เห็นว่าสถานภาพของ โทะโมะเอะในฐานะหญิงรับใช้นั้นอาจสะท้อนสถานภาพในระดับล่าง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าหากพิจารณาความสัมพันธ์ของ โยะมิตะกะกับ โทะโมะเอะอันใกล้ชิด สถานภาพนักรบเอกซึ่งสะท้อนจากการได้รับชุดเกราะอย่างดีจาก โยะมิตะกะ รวมทั้งการได้เป็นนักรบต่อสู้บนหลังม้าดังที่กล่าวข้างต้นย่อมแสดงให้เห็นว่านางมิใช่เพียงหญิงรับใช้ที่มีสถานภาพในระดับล่าง หากแต่สถานภาพหญิงรับใช้น่าจะเป็นสิ่งที่สะท้อนความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่าง โยะมิตะกะกับ โทะโมะเอะคงจะเห็นได้จากการที่นางได้รับความไว้วางใจให้มีหน้าที่ดูแลเรื่องความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของ โยะมิตะกะทั้งในยามที่บ้านเมืองสงบหรือแม้กระทั่งในยามสงครามที่ต้องร่วมเป็นร่วมตายกับผู้เป็นนาย

นอกจากนี้จะสังเกตได้ว่าสถานภาพหญิงรับใช้ของ โทะโมะเอะ ได้ถูกกล่าวถึงคู่กับหญิงรับใช้อีกคนหนึ่งซึ่งชื่อว่า “ยะมะบุกิ” การปรากฏตัวของยะมะบุกิอาจดูเหมือนว่าทำให้ภาพลักษณ์ของ โทะโมะเอะในฐานะหญิงรับใช้ลดความโดดเด่นลงเนื่องจากนางมิใช่หญิงรับใช้แต่เพียงผู้เดียว อย่างไรก็ตามในงานวิจัยของมิสะ โตะได้กล่าวไว้ว่า “แม้ว่าตัวละครยะมะบุกิจะทำให้ภาพลักษณ์ของ โทะโมะเอะถูกเปรียบเทียบ แต่ทว่าการที่ยะมะบุกิล้มป่วยลงนั้นได้สะท้อนภาพลักษณ์ของหญิงผู้อ่อนแอ ฉะนั้นภาพลักษณ์ของ โทะโมะเอะผู้ที่สามารถรับใช้ โยะมิตะกะด้วยดีตลอดมาจึงโดดเด่นกว่ายะมะบุกิอย่างไม่อาจปฏิเสธได้” ⁴⁰

โดยสรุปในนิยายสงครามเรื่องเฮอิเกะ โมะ โนะเงะตะริสะท้อนภาพลักษณ์ของ โทะโมะเอะในสถานภาพนักรบสตรีควบคู่ไปกับสถานภาพหญิงรับใช้ อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบสถานภาพนักรบสตรีกับหญิงรับใช้จะเห็นได้ว่าสถานภาพนักรบสตรีมีความโดดเด่นมากกว่าดังจะเห็นได้จากบทบาทของ โทะโมะเอะในฐานะผู้มีความสามารถทางการรบ อีกทั้งยังร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับ โยะมิตะกะมาโดยตลอด

* โยะมิตะกะเป็นบุตรชายคนโตของ โยะมิตะกะ เขาถูกบิดาส่งตัวไปที่คะมะคุระเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์กับ โยะริโตะโมะและเป็นเครื่องประกันความจงรักภักดี ต่อมาเขาได้แต่งงานกับบุตรสาวคนโตของ โยะริโตะโมะ หากแต่ภายหลังจาก โยะมิตะกะได้กระทำกรณอันเป็นปฏิปักษ์ต่อ โยะริโตะโมะและได้ถูกฆ่าตาย โยะริโตะโมะจึงได้วางแผนลอบฆ่า โยะมิตะกะ เมื่อบุตรสาวคนโตของ โยะริโตะโมะ ได้ล่วงรู้แผนการดังนั้นก็ช่วย โยะมิตะกะให้หลบหนีออกจากวัง

³⁹ Mizuhara Ichi, “Tomoe No Densetsu-Setsuwa,” *Kaishaku To Kanshō* 32, (July 1967): 202-203.

⁴⁰ Minamoto Kenichirō, “Tomoe Ni Motomerareta Mono,” *Kaishaku To Kanshō*, 70:23.

ข. เกมเปะอิเซอิซุอิ

ในเรื่องเกมเปะอิเซอิซุอิสะท้อนภาพลักษณ์ของโทะโมะเอะที่หลากหลาย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจะขอแบ่งเป็นสถานภาพก่อน โยะฉินะกะเสียชีวิตและหลังเสียชีวิตเพื่อให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาทของโทะโมะเอะได้ชัดเจนยิ่งขึ้นดังนี้

- 1) สถานภาพก่อน โยะฉินะกะเสียชีวิต
 - ก) หญิงรับใช้
 - ข) นักรบสตรี
 - ค) พี่น้องร่วมแม่นม
 - ง) ภรรยาของโยะฉินะกะ
- 2) สถานภาพภายหลัง โยะฉินะกะเสียชีวิต
 - ก) นักรบสตรี
 - ข) ภรรยาของวะคะ โยะฉิโมะริ
 - ค) มารดาของอะซะฮินะ โยะฉิอิเคะ
 - ง) แม่ชี

จากสถานภาพที่ยกมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าสถานภาพนักรบสตรีมีปรากฏทั้งก่อนและหลัง โยะฉินะกะเสียชีวิต อย่างไรก็ตามบทบาทของโทะโมะเอะในฐานะนักรบสตรีระหว่างก่อน โยะฉินะกะเสียชีวิตและหลัง โยะฉินะกะเสียชีวิตดังกล่าวนี้มีความแตกต่างกันดังจะขอกล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

1) สถานภาพก่อน โยะฉินะกะเสียชีวิต

ภาพลักษณ์ของโทะโมะเอะในช่วงก่อน โยะฉินะกะเสียชีวิตนั้นสะท้อนภาพลักษณ์ของหญิงรับใช้ นักรบ พี่น้องร่วมแม่นมและภรรยาของโยะฉินะกะ สถานภาพต่างๆเหล่านี้ถูกกล่าวถึงครั้งแรกในบทสนทนาระหว่างฉินะกะกับฮันสะวะว่า

「乳母子ナガラ妾シテ、内ニハ童ヲ仕フ様ニモテナシ、軍ニハ一方ノ大將軍シテ、更ニ不覺ノ名ヲ不取。、今井、樋口ト兄弟ニテ、怖シキ者ニテ候」⁴¹

“นางมีนามว่าโทะโมะเอะ นางเป็นทั้งลูกแม่นม ภรรยาของชิโสะ และช่วยดูแลรับใช้ โยะฉินะกะเหมือนเด็กรับใช้ ในยามสงครามก็เป็นหนึ่งในแม่ทัพใหญ่ผู้ไม่เคยเสียชื่อ พลาดพลังพ่ายแพ้ เป็นที่น่าเกรงขามเช่นเดียวกับอิมะอิ และฮิงุจิ”

⁴¹ Tanemura Sōhachi, *Tsūzoku Nihon Zenshi Gempō Sēsui Ki*, p.195.

บทบาทของสถานภาพต่างๆเหล่านี้แม้จะถูกนำเสนอควบคู่กัน แต่ทว่าแต่ละสถานภาพ มีบทบาทและความโดดเด่นแตกต่างกันออกไปดังนี้

ก) หญิงรับใช้

สถานภาพหญิงรับใช้แม้ไม่ได้ถูกกล่าวถึงโดยตรง แต่จากการบรรยายว่า 「内ニハ童ヲ仕フ様ニモテナシ」 “ผู้ที่ช่วยดูแลรับใช้เหมือนเด็กรับใช้” ย่อมสะท้อนถึงบทบาทของผู้ที่ดูแลเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของโยะฉินะกะคังเช่นสถานภาพหญิงรับใช้ในเรื่องเฮอิเกะโมะ โนะงะคะระริคังที่ได้กล่าวข้างต้น

ข) นักรบสตรี

บทบาทของสถานภาพนักรบสตรีในช่วงก่อน โยะฉินะกะเสียชีวิตประการแรกก็คือ บทบาทผู้ปกป้อง โยะฉินะกะผู้เป็นนายอย่างหาญกล้าในสนามรบ ประการที่ 2 คือ บทบาทของผู้รับฟังคำสั่งเสียของโยะฉินะกะ ได้แก่ การเล่าเรื่องราววาระสุดท้ายของผู้เป็นนายให้แก่ภรรยาและลูกของโยะฉินะกะที่บ้านเกิด และการสวดมนต์ให้แก่โยะฉินะกะคังที่กล่าววว่า

「去バ無ラン跡マデモ、此事ヲ知セテ、後ノ世ヲ弔バヤト思ヘバ、最後ノ伴ヨリモ可然ト存也。… (中略) …巴、遺ハ様々惜ケレ共、随主命、落涙ヲ拭ツ上ノ山ヘゾ忍ケル。」⁴²

“ฉะนั้นแม้ข้าจะต้องตายไปข้าอยากให้เจ้าไปเล่าเรื่องของข้าและช่วยสวดมนต์ให้ยามที่ข้าอยู่ในปรโลกก็คงเป็นการดีกว่าให้เจ้าติดตามข้าไปจนวาระสุดท้าย ... แม้โทะ โมะเอะจะรู้ดีก็อาลัยอาวรณ์แต่นางก็รับคำสั่งของนายและไปชวนตัวที่ภูเขาทิ้งน้ำตา”

ภารกิจการเล่าเรื่องราวและสวดมนต์ที่นางได้รับจากผู้เป็นนายอาจถือได้ว่าเป็นประเด็นที่เชื่อมโยงภาพลักษณ์ของโทะ โมะเอะ ไปสู่สถานภาพภายหลังจาก โยะฉินะกะเสียชีวิตดังจะขอกล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อถัดไป อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาพลักษณ์ของโทะ โมะเอะในเก็มเปะอิเซะอิซุอิกิมีความแตกต่างจากเฮอิเกะโมะ โนะงะคะระริอย่างชัดเจน

ค) พี่น้องร่วมแม่นม

ในเรื่องเก็มเปะอิเซะอิซุอิกิยังได้กล่าวถึงความผูกพันระหว่าง โยะฉินะกะและโทะ โมะเอะ ในฐานะลูกสาวของแม่นมของ โยะฉินะกะผู้ที่เติบโตมาด้วยกันตั้งแต่เยาว์วัย โดยสถานภาพดังกล่าวได้ปรากฏอีกครั้งในบทแนะนำตัวของโทะ โมะเอะก่อนการต่อสู้ระหว่างนางกับอุชิคะจะเริ่มขึ้น โดยได้กล่าวว่า

⁴² Ibid., p.200.

「角問ハ、木曾殿ノ乳母子ニ、中三権頭兼遠ガ女ニ、巴ト云女也。主ノ遣ノ惜ケレバ、向後ヲ見ントテ御伴ニ侍」⁴³

“ข้าผู้ที่กำลังถามท่านคือบุตรสาวของชูซังงน โนะกะมิกะเนะ โตะแม่นมของท่าน โยะฉินะกะ ด้วยความอาลัยอาวรณ์ข้าจึงติดตามเพื่อมาดูความเป็นไปของนายท่าน”

เป็นที่น่าสังเกตว่าแม่ฝ่ายศัตรูจะได้กล่าวถึงสถานภาพต่างๆทั้งหญิงรับใช้ นายทัพ ลูกสาวของแม่นม และภรรยาน้อยดังที่กล่าวข้างต้น ทว่าเมื่อ โทะ โมะเอะแนะนำตนเองนางได้กล่าวถึงสถานภาพลูกสาวของแม่นมและกล่าวถึงความอาลัยอาวรณ์อันเกิดจากความผูกพันที่มีต่อนาย ฉะนั้นจึงอาจตีความได้ว่ากรกล่าวถึงสถานภาพของ โทะ โมะเอะจากนุรุชิที่ 3 คือ ฝ่ายศัตรูนั้นอาจเป็นการให้ข้อมูลสถานภาพในภาพรวม ในขณะที่การกล่าวถึงสถานภาพผ่านมุมมองของนุรุชิที่ 1 ซึ่งก็คือตัว โทะ โมะเอะเองนั้นสะท้อนมุมมองที่มีต่อสถานภาพตนเอง กล่าวคือนางตระหนักถึงสถานภาพและบทบาทของตนเองในฐานะของผู้ที่เติบโตมาด้วยกันและผูกพันทางจิตใจแบบที่น่องมากกว่าหน้าที่นาย-บ่าวแบบหญิงรับใช้ หรือตามหน้าที่ในฐานะนักรบคนหนึ่งที่มิต่อนายทัพ หรือแม้แต่ความรักในแบบภรรยาน้อยที่มีต่อสามี

ง) ภรรยาของโยะฉินะกะ

นอกเหนือจากการกล่าวแนะนำสถานภาพภรรยาในฉากข้างต้นแล้ว ในงานวิจัยของ มินะ โมะ โตะยังได้ตีความความสัมพันธ์ระหว่างโยะฉินะกะกับ โทะ โมะเอะในฐานะภรรยาของโยะฉินะกะจากบริบทในประโยคที่กล่าวว่า⁴⁴

「木曾、巴ヲ組セジト掛菟隔て阻ママテ、二廻三廻ガ程廻ケル処ニ、畠山、巴強チニ近く廻合」⁴⁵

“ในขณะที่ลิโสะซึมัววิ่งวน 2 3 รอบเพื่อกันไม่ให้ม้าของฉินะกะจะวิ่งเข้าไปใกล้จนต่อสู้กับ โทะ โมะเอะได้ ทว่าสะตะเกะยะมะก็วนเข้ามาใกล้ประชิดตัวจนได้”

แม้ว่าฉินะกะจะเข้าสู่สู้กับ โทะ โมะเอะอันเนื่องมาจากนางมีความสัมพันธ์กับ โยะฉินะกะในฐานะคนรักดังที่กล่าวข้างต้น ทว่าอาจเป็นการยากต่อการชี้ชัดว่า โยะฉินะกะปกป้อง โทะ โมะเอะในฐานะใด อย่างไรก็ตามข้อความที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า โทะ โมะเอะไม่ได้มีบทบาทเป็นผู้ปกป้อง โยะฉินะกะฝ่ายเดียว หากแต่นางก็ได้รับการปกป้องจากโยะฉินะกะเช่นกัน สิ่งนี้น่าจะสะท้อนได้ถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดซึ่งอาจตีความได้ทั้งในฐานะนักรบเอกคนสนิท ที่น่อง รวมทั้งคนรักเช่นกัน

⁴³ Ibid., p.198.

⁴⁴ Minamoto Kenichirō, “Tomoe Ni Motomerareta Mono,” *Kaishaku To Kanshō* 70, 23.

⁴⁵ Tanemura Sōhachi, *Tsūzoku Nihon Zenshi Gempō Sēsui Ki*, p.195.

สำหรับฉากที่ชี้ชัดถึงความสัมพันธ์ระหว่างโทะโมะเอะกับโยะมิเนะกะในฐานะคนรัก
คือฉากการจากลาดังที่กล่าวไว้

「我幼少ノ時ヨリ、君ノ御内ニ召仕レ、野ノ末山ノ奥マデモ、一
ツ道ニト思切侍。」⁴⁶

“ข้าได้รับใช้ใกล้ชิดในฐานะภรรยาของท่าน ตั้งแต่เยาว์วัยไม่ว่าจะชายตองทุ่งหรือสุคเข
ลิก”

จากคำกล่าวข้างต้นสะท้อนความรักของโทะโมะเอะในฐานะภรรยาที่มีต่อสามีอย่างไม่มีข้อสงสัย
ยิ่งไปกว่านั้นความรักนั้นยังลึกซึ้งไปด้วยความผูกพันในแบบที่น้องที่ได้อยู่เคียงข้างกันตลอดมา ซึ่ง
ความรักที่ปนไปด้วยความผูกพันนี้คงเป็นสาเหตุประการสำคัญที่ทำให้นางมีอาจตัดใจออกจาก
สนามรบไปได้

โดยสรุปภาพลักษณ์ของโทะโมะเอะก่อนโยะมิเนะกะเสียชีวิตนั้นปรากฏภาพลักษณ์ที่
หลากหลายทั้งนักรบ พี่น้องร่วมแม่นม ภรรยาผู้อุทิศ หึงรับใช้ ด้วยเหตุนี้ภาพลักษณ์ของ
โทะโมะเอะในสายตาของศัตรูจึงมีความพิเศษต่างจากนักรบอื่นทั่วไป อย่างไรก็ตามหากพิจารณา
จากมุมมองของโทะโมะเอะความสัมพันธ์ของนางกับโยะมิเนะกะนั้นมีความลึกซึ้งมากเกินกว่านาย
ทัพกับนักรบทั่วไป เหตุผลนี้อาจสันนิษฐานได้ว่าเป็นเพราะความผูกพันทางจิตใจอันยาวนานใน
ฐานะที่น้องร่วมแม่นมและความผูกพันได้ทวีมากยิ่งขึ้นเมื่อนางได้เป็นภรรยาของโยะมิเนะกะ

2) สถานภาพภายหลังโยะมิเนะกะเสียชีวิต

ภายหลังจากที่โยะมิเนะกะเสียชีวิต สถานภาพของโทะโมะเอะในฐานะนักรบสตรีของ
โยะมิเนะกะก็ยังคงปรากฏอยู่ หากแต่เพียงบทบาทของโทะโมะเอะไม่ใช่ผู้ปกป้องนายอีกต่อไป
นางได้เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งเสียของผู้เป็นนาย นอกจากนี้โทะโมะเอะยังได้รับ
สถานภาพใหม่เพิ่มเติมขึ้นมา ได้แก่ ภรรยาของวะคะ โยะมิโมะริ มารดาของอะซะฮินะ แมชี ดังจะ
ขออธิบายตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ก) นักรบสตรี

「女房公達ニ角ト語り、互に袖ヲソ絞ケル。」⁴⁷

“(โทะโมะเอะ) ได้เล่าเรื่องราวให้แก่ภรรยา บรรดาขุนนาง ทุกคนก็ได้แต่ร้องไห้”

⁴⁶ Ibid., p.200.

⁴⁷ Ibid., p.200.

ภายหลังจากที่โยะมิเนะกะเสียชีวิตลงภาพลักษณ์ของสถานภาพนักรบก็ยังมีได้หมดไป โดยสิ้นเชิง กล่าวคือภาพลักษณ์ของนักรบอันเกิดจากการฝึกตามคำสั่งเสียของผู้เป็นนาย 2 ประการ อันได้แก่ การถ่ายทอดเรื่องราวและสวคมนต์ ทั้งนี้หากพิจารณาถึงช่วงเวลาที่โทะโมะเอะปฏิบัติภารกิจทั้งสองประการอาจทำให้ดูเหมือนว่าเป็นภารกิจที่แยกออกจากกันโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ภารกิจการเล่าเรื่องได้กระทำทันทีที่นางออกจากสนามรบและกลับมาถึงบ้านเกิด ในขณะที่ภารกิจสวคมนต์ให้แก่ผู้เป็นนายเกิดขึ้นภายหลังจากที่นางบวชชีในยามบั้นปลายชีวิต อย่างไรก็ตาม โนะคะซะยูริได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภารกิจสองประการว่า “การเล่าเรื่องผู้ตายเพื่อทำให้ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ยังคงจดจำเรื่องของผู้ตายได้ถือเป็นการบวงสรวงวิญญาณที่ดีที่สุด ฉะนั้นการเล่าเรื่องจึงมิได้มีความหมายเพียงแค่ออกเล่าเรื่องราวแต่เพียงเท่านั้น แต่ทว่ายังเปรียบเสมือนเป็นการทำให้ดวงวิญญาณของโยะมิเนะกะไปสู่สุคติเช่นเดียวกับการสวคมนต์”⁴⁸ โดยสรุปจุดมุ่งหมายของภารกิจทั้งสองต่างมีความสัมพันธ์เกี่ยวของกันในฐานะที่ทำให้ดวงวิญญาณโยะมิเนะกะไปสู่สุคติเช่นเดียวกัน

ข) ภรรยาของวะคะ โยะมิโมะริ

ภายหลังจากที่โทะโมะเอะได้รับคำสั่งจากโยะริโตะโมะเอะให้มาที่คมะคุระ นางก็ได้พบกับวะคะ โยะมิโมะริ เมื่อวะคะได้เห็นลักษณะท่าทางของโทะโมะเอะก็ปรารถนาจะได้นางมาเป็นภรรยาดังที่กล่าวว่า

「和田小太郎是ヲ見テ、…（中略）…アノ様ノ種ヲ継セバヤ、トゾ思ケル。明日頸切ベシ、ト沙汰有ケルニ、和田義盛、「申預ラン」ト申ケルヲ、」⁴⁹

“วะคะเห็นโทะโมะเอะคังนั้นก็คิดว่า...อยากได้สตรีผู้นั้นมาเป็นผู้สืบทอดเลือดเนื้อเชื้อไขเสียจริง เมื่อถึงวันรุ่งขึ้นที่โทะโมะเอะต้องโทษประหารวะคะ โยะมิโมะริก็ได้พูดว่า “ข้าขอรับโทะโมะเอะไว้เอง””

ภาพลักษณ์ของสถานภาพนักรบของโทะโมะเอะยังคงปรากฏให้เห็นในฉากที่โยะริโตะโมะเอะสั่งให้โทะโมะเอะไปพบในฐานะเชลยศึก ความแข็งแกร่งในแบบนักรบของนางเป็นผลให้โยะริโตะโมะเอะไม่สั่งประหารนางในทันที ยิ่งไปกว่านั้นลักษณะท่าทางอันเข้มแข็งของนางยังเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นางได้รับสถานภาพใหม่ในเวลาต่อมา กล่าวคือสตรีผู้คู่ควรกับผู้ที่มีความแข็งแกร่งคังเช่น วะคะ โยะมิโมะริ ตามงานวิจัยของมิเนะโมะโตะ เก็นอิชิโร ได้กล่าวว่าตระกูลวะคะสืบทอดมาจากเชื้อสายของจักรพรรดิคิมมุ บุคคลสำคัญในตระกูลนี้ได้แก่ มิอูระ โยะมิอะกิ Miura Yoshiaki (三浦 義明) กหบดีใหญ่แห่งแคว้นซะงะมิ Sagami (相模国) ตระกูลวะคะ

⁴⁸ Noda Sayuri, “Tomoe Zō No Kēsē,” *Tamamo*31, (August 1997): 45-46.

⁴⁹ Tanemura Sōhachi, *Tsūzoku Nihon Zenshi Gempō Sēsui Ki*, p.200.

คะได้รับใช้ตระกูลเกินจิจอย่างจงรักภักดีมาโดยตลอดตั้งแต่สมัยของ โยะริโตะ โมะ โยะริอิเอะ Yorie (頼家) และซะเนะ โตะ โมะ Sanemori (実朝) เรื่อยมา นอกจากนี้นักรบในตระกูลวะคะยังได้รับกิตติศัพท์ว่าเป็นผู้ที่มีความแข็งแกร่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวะคะ โยะมิโมะริซึ่งมีตำนานมากมายที่กล่าวถึงความสามารถทั้งทางด้านการยิงธนูบนหลังม้า หรือการยิงธนูที่มีความแข็งแรง⁵⁰ ฉะนั้นสายเลือดของตระกูลวะคะอันเข้มแข็งที่สืบทอดมายาวนานอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ โยะมิโมะริปรารถนาที่จะได้สตรีผู้มีความเข้มแข็งเช่นเดียวกันมาเป็นภรรยาเพื่อสืบทอดตระกูลต่อไป

ค) มารดาของอะซะฮินะ โยะมิอิเคะ

ภายหลังจากที่ โตะ โมะเอะ ได้เป็นภรรยาของวะคะ โยะมิโมะริ โตะ โมะเอะก็ได้ให้กำเนิดบุตรชายผู้มีชื่อว่าอะซะฮินะ โยะมิอิเคะดังที่กล่าวว่า

「男子ヲ生。朝日奈三郎義秀トハ是也ケリ。母ガカヲ繼タリケルニヤ、剛モカモ並ナシトゾ聞エケル。」⁵¹

“(โตะ โมะเอะ) ได้ให้กำเนิดบุตรชาย ผู้มีชื่อว่า “อะซะฮินะ ซะบุโร โยะมิอิเคะ” เขาคงได้สืบทอดพลังกำลังมาจากมารดาจึงได้มีกิตติศัพท์ทั้งพลังกำลังและความเข้มแข็งมีอาจหาผู้ใดเทียบเทียม”

สถานภาพมารดาผู้ให้กำเนิดอะซะฮินะ โยะมิอิเคะสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของ โตะ โมะเอะในการถ่ายทอดพลังกำลังให้แก่บุตร ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ามีตำนานจำนวนมากกล่าวถึงความสามารถของอะซะฮินะว่าในตระกูลมิอูระเขาเป็นผู้มีฝีมือเหนือกว่าผู้ใด อีกทั้งยังมีจิตใจที่เข้มแข็ง อย่างไรก็ตามหากพิจารณาข้อมูลทางประวัติศาสตร์จากหนังสืออะสุมะกะงะมิจะเห็นได้ว่าไม่ปรากฏหลักฐานว่า โตะ โมะเอะเป็นภรรยาของ โยะมิโมะริ ยิ่งไปกว่านั้นหากพิจารณาจากหลักฐานที่กล่าวถึงอายุของอะซะฮินะซึ่งมีอายุ 38 ปีในช่วงสงครามวะคะและนำมาคำนวณเปรียบเทียบกับช่วงปีที่ โยะมิโมะริจะเสียชีวิตก็จะพบว่าขณะนั้นอะซะฮินะมีอายุ 9 ปี ฉะนั้นอะซะฮินะจึงไม่น่าที่จะเป็นบุตรของ โตะ โมะเอะได้แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตามจากสถานภาพของ โตะ โมะเอะในฐานะภรรยาของ โยะมิโมะริ และมารดาของอะซะฮินะอาจนำไปสู่ข้อสันนิษฐานว่าผู้แต่งเรื่องเก็มเปะอิเซอิชิอุกิได้โยง โตะ โมะเอะเข้ากับบุคคลในตำนานหรือประวัติศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงเพื่อต้องการเน้นถึงความสามารถทางการรบและความแข็งแกร่งของนาง

⁵⁰ Minamoto Kenichirō, “Tomoe Ni Motomerareta Mono,” *Kaishaku To Kanshō*, 70: 31.

⁵¹ Tanemura Sōhachi, *Tsūzoku Nihon Zenshi Gempō Sēsui Ki*, p.201.

ง) แม่ชี

สถานภาพสุดท้ายที่โทะ โมะเอะได้รับคือแม่ชีซึ่งถือเป็นภารกิจสุดท้ายที่กระทำตลอดบั้นปลายชีวิตของนางดังที่กล่าวไว้ว่า

「巴尼トテ、仏ニ奉花香、主、親、朝日奈ガ後世弔ケルガ、九十一マデ持テ、臨終目出シテ終ニケルトゾ。」⁵²

“แม่ชีโทะ โมะเอะถวายดอกไม้และธูปบูชาแด่พระพุทธองค์ และสวดมนต์ให้แก่นาย (สามี) พ่อแม่ และลูกชาย โทะ โมะเอะได้สิ้นอายุขัยเมื่อนางอายุได้ 91 ปี และได้ปิดฉากชีวิตลงอย่างงดงาม”

จากประโยคข้างต้นจะเห็นได้ว่าการสวดมนต์ให้แก่บุคคลดังกล่าวถือเป็นบทบาทที่เป็นไปเพื่อบุคคลที่มีอยู่รอบตัวโทะ โมะเอะ ได้แก่ โยะฉินะกะผู้เป็นนายทัพ พี่ร่วมแม่นมและสามี พ่อแม่ซึ่งก็คือโทะ โมะเอะ คะเนะ โดและแม่นมของโยะฉินะกะ โยะฉิมะริผู้เป็นสามีและอะซะฮิโนะบุทรชาย ทั้งนี้ตัวอักษรจีนคำว่า “ฉู” (主) ดังที่ผู้วิจัยขีดเส้นใต้ไว้มีความหมายทั้งนายและสามี ฉะนั้นคำว่า “ฉู” จึงหมายถึงทั้งโยะฉินะกะและวะคะ โยะฉิมะริ อย่างไรก็ตามบทบาทการสวดมนต์เพื่อบุคคลทั้งสองดังกล่าวอาจมีนัยยะที่แตกต่างกัน กล่าวคือสำหรับวะคะบทบาทการสวดมนต์เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติที่ภรรยามีต่อสามีที่เสียชีวิต ส่วนสำหรับ โยะฉินะกะผู้ซึ่งเป็นทั้งนายและสามีนั้นอาจตีความได้ทั้งในแง่ธรรมเนียมปฏิบัติ รวมทั้งในฐานะที่เป็นคำสั่งเสียซึ่งถือเป็นภารกิจสุดท้ายเพื่อผู้เป็นนายเช่นเดียวกัน

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าภาพลักษณ์ของโทะ โมะเอะที่สะท้อนจากสถานภาพที่ปรากฏในเรื่องเฮะอิเกะ โมะ โนะงะคะริและเกมเปะอิเซอิซุอิก็มีประเด็นที่เหมือนและแตกต่างกัน ประเด็นที่เหมือนกันคือนิยายสงครามทั้งสองเรื่องต่างสะท้อนภาพลักษณ์นักรบสตรีผู้ปกป้องผู้เป็นนายในยามสงครามและหญิงรับใช้ในยามเหตุการณ์สงบเช่นเดียวกัน ประเด็นที่แตกต่างกันคือ เฮะอิเกะ โมะ โนะงะคะริจะเน้นความสัมพันธ์ตามบทบาทหน้าที่นักรบและหญิงรับใช้ที่มีต่อ โยะฉินะกะผู้เป็นนายเท่านั้น ในขณะที่เรื่องเกมเปะอิเซอิซุอิก็ก่อน โยะฉินะกะเสียชีวิตจะเน้นความผูกพันอันลึกซึ้งยาวนานที่มีต่อ โยะฉินะกะในฐานะพี่น้องและคนรักภายใต้พันธะหน้าที่แบบนักรบ แต่เมื่อ โยะฉินะกะเสียชีวิตไปแล้วภาพลักษณ์รวมทั้งความสัมพันธ์อันเกิดจากสถานภาพที่มีต่อ โยะฉินะกะได้ลดบทบาทลงและเปลี่ยนมาเป็นสถานภาพที่มีความสัมพันธ์กับตัวละครอื่นคือ โยะฉิมะริและอะซะฮิโนะในฐานะภรรยาและมารดา

4. ลักษณะนิสัย

⁵² Ibid., p.201.

ลักษณะนิสัยของตัวละครหญิง โทะ โมะเอะสะท้อนจากคำพูดและการกระทำทั้งที่มีต่อ โยะฉินะกะผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับ โทะ โมะเอะมากที่สุด รวมไปถึงตัวละครอื่นๆเช่นเดียวกัน

ก. เฮะอิเกะโมะโนะงะตะริ

ลักษณะนิสัยที่สะท้อนจากการกระทำและคำพูดของ โทะ โมะเอะในเรื่องเฮะอิเกะ โมะ โนะ งะตะริสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็นคือ

- 1) ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว
- 2) ความจงรักภักดี

1) ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว

ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวสะท้อนอย่างชัดเจนจากการเข้าต่อสู้กับแม่ทัพฝ่ายข้าศัตรูเป็นครั้งสุดท้ายก่อนออกจากสนามรบครั้งที่กล่าวว่า

「御田の八郎師重、卅騎ばかりで出てきたり。巴その中へかけ入り、」⁵³

“เมื่ออนคะ ฮะชิโร โมะริมิเงะเคลื่อนทัพเข้ามาประมาณ 30 คน โทะ โมะเอะก็ควมม้าวิ่งเข้าไปท่ามกลางกองทัพศัตรู”

จากฉากข้างต้นสะท้อนภาพลักษณ์ของ โทะ โมะเอะที่มีความกล้าหาญและจิตใจที่เด็ดเดี่ยว ดังจะเห็นได้ว่านางเข้าต่อสู้กับข้าศึกทันทีโดยไม่เกรงว่าตนเองจะต้องตกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้หรือเป็นอันตรายเป็นชีวิตแต่อย่างไร

2) ความจงรักภักดี

ความจงรักภักดีของ โทะ โมะเอะแม้จะไม่ได้ถูกกล่าวถึงโดยตรงจากคำพูดหรือในบทบรรยายแต่ก็ได้สะท้อนจากบริบทในเรื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฉากการจากลา

「おのれは、とう、女なれば、いづちへもゆけ。我は打死せんと思ふなり。もし人手にかからば自害をせんずれば、木曾殿の最後のいくさに、女を具せられたりけりなンド、いはれん事もしかるべからず」と宣ひけれども、なほおちもゆかざりけるが、あまりにいはれ奉って、「あッばれ、よからうかたきがな。最後のいくさして見せ奉らん」とて」⁵⁴

“เจ้าเป็นผู้หญิง ฉะนั้นจึงรีบหนีไปที่ไหนสักแห่งเถิด ตัวข้าตั้งใจที่จะต่อสู้จนตัวตาย

⁵³ Ichiko Tēji, *Nihon Koten Bungaku Zenshū Hēke Monogatari* 2, p.196.

⁵⁴ Ibid., p.195.

ในสนามรบ หากข้าจะต้องตายด้วยน้ำมือผู้อื่นแล้วละก็ ข้าก็จะฆ่าตัวตาย แต่คงไม่เป็นการดีหากผู้คนจะพากันพูดว่า “โยะฉินะกะพาผู้หญิงมาตาย ณ สนามรบในวาระสุดท้าย” นางก็ไม่ยอมหนีไปดังเช่นที่เคยปฏิบัติมา แต่เมื่อโยะฉินะกะกล่าวซ้ำหลายครั้ง นางจึงกล่าวว่า “หากมีศัตรูฝีมือดีก็คงจะดี ข้าจะได้ต่อสู้ให้นายท่านได้ชมเป็นครั้งสุดท้าย”

หากพิจารณาคำพูดของโยะฉินะกะข้างต้นอาจตีความเจตนาของโยะฉินะกะได้เป็น 2 ประเด็น คือ

ประเด็นแรก โยะฉินะกะตระหนักถึงคำครหาที่จะนำมาซึ่ง “ความละอาย” และการเสียเกียรติศักดิ์นักรบของตนเอง

ประเด็นที่ 2 คือ โยะฉินะกะรู้ว่าโทะ โมะเอะเป็นนักรบที่มีความจงรักภักดีมาโดยตลอดคงจะเห็นได้จากคำว่า “นางก็ไม่ยอมหนีไปดังเช่นที่เคยปฏิบัติมา” หากโยะฉินะกะอ้างเรื่องคำครหา โทะ โมะเอะก็ย่อมตระหนักถึง “เกียรติศักดิ์นักรบ” ของผู้เป็นนายและยอมหนีไปในที่สุด

หากพิจารณาปฏิกริยาของโทะ โมะเอะจะเห็นได้ว่าสาเหตุที่นางปฏิเสธไม่ยอมหนีไปในตอนแรกนั้นมีสาเหตุอันเนื่องมาจากความขัดแย้งภายในจิตใจระหว่างความจงรักภักดีโดยการตายร่วมกับนายในสนามรบกับความจงรักภักดีโดยหนีไปเพื่อรักษาไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์นักรบของนาย อย่างไรก็ตามในที่สุดนางก็เลือกวิธีการแสดงความจงรักภักดีโดยละทิ้งความปรารถนาส่วนตนและเลือกที่จะรักษาเกียรติศักดิ์นักรบของนายไว้ เนื่องจากนางอาจตระหนักถึงความจริงที่ว่านักรบยอมเกรงการเสียเกียรติยศศักดิ์ศรีมากกว่าชีพของตน อย่างไรก็ตามก่อนจากไปนางได้ฆ่าอนคะสะชิโร ซึ่งเป็นนักรบที่มีกิตติศัพท์ว่ามีพลังกำลังมหาศาล สิ่งที่โทะ โมะเอะตัดสินใจทำเป็นสิ่งสุดท้ายยอมเป็นสิ่งแทนความจงรักภักดีทั้งหมดในจิตใจของนาง รวมทั้งนางอาจตระหนักว่าการสามารถปลิดชีวิตของนักรบผู้ยิ่งใหญ่ยอมเป็นเกียรติยศสำหรับกองทัพฝ่ายโยะฉินะกะเช่นกัน

ข. เกมเปะอิเซะอิซุอิ

ลักษณะนิสัยของโทะ โมะเอะในเรื่องเกมเปะอิเซะอิซุอิไม่เพียงสะท้อนจากคำพูดและการกระทำที่มีต่อโยะฉินะกะแต่เพียงเท่านั้น ทว่ายังสะท้อนจากการต่อสู้กับฝ่ายศัตรูด้วยเช่นกันดังจะขอสรุปเป็นหัวข้อดังนี้

- 1) ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว
- 2) ความจงรักภักดี
- 3) ความซื่อตรงต่อวิถีปฏิบัติแห่งการรบ

1) ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว

ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวในเรื่องเกมเปะอิเซะอิซุอิสะท้อนจากจากการเข้าต่อสู้กับฝ่ายข้าศึก

ต่างๆ ดังต่อไปนี้

「七騎ガ先陣ニ進テ打ケルガ」⁵⁵

“(โทะโมะเอะ) นำทัพม้า 7 คนเข้าโจมตี”

「巴ハ、一陣ニ進ハ剛者、… (中略) …シヤ首ネチ切テ、軍神ニ祭ント、思ケルコソ遅カリケレ、手綱カイクリ歩セ出ス」⁵⁶

“โทะโมะเอะผู้มีพลังกำลังอันแข็งแกร่งซึ่งมีนำทัพเข้าโจมตี ไม่ทันที่อุชิคะจะคิดตัดคอไปเช่นเทพแห่งสงคราม โทะโมะเอะก็ควมม้าเข้ามาใกล้แล้ว”

จากฉากการต่อสู้ดังเช่นการนำทัพม้าทั้ง 7 หรือการควมม้าเข้าไปถึงตัวศัตรูโดยไม่ได้ลังเลหรือรู้สึกหวาดกลัวยอมสะท้อนจิตใจที่กล้าหาญเด็ดเดี่ยวแบบนักรบได้เป็นอย่างดี

2) ความจงรักภักดี

ความจงรักภักดีของ โทะโมะเอะ ได้ถูกสะท้อนอย่างชัดเจนจากฉากแนะนำตัวต่อฝ่ายศัตรู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฉากการจากลา กับ โยะมิเนะกะดังนี้

ก) ฉากแนะนำตัวต่อฝ่ายศัตรู

ก่อนการต่อสู้กับอุชิคะจะเริ่มขึ้น โทะโมะเอะ ได้กล่าวแนะนำตัว และกล่าวถึงความผูกพันที่มีต่อผู้เป็นนายดังนี้

“ด้วยความอาลัยอาวรณ์ ข้าจึงติดตามเพื่อมาดูแลความเป็นไปของนายท่าน”⁵⁷

ในบทแนะนำตัวของ โทะโมะเอะ ในฉากการต่อสู้กับอุชิคะข้างต้น ได้ชี้ถึงความจงรักภักดีรวมทั้งความผูกพันระหว่าง โทะโมะเอะ และ โยะมิเนะกะ ได้เป็นอย่างดี

ข) ฉากการจากลา

ในฉากการจากลาสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกภายในจิตใจทั้งของ โยะมิเนะกะ และ โทะโมะเอะ ดังจะเห็นได้จากข้อความดังต่อไปนี้

⁵⁵ Tanemura Sōhachi, *Tsūzoku Nihon Zenshi Gempō Sēsui Ki*, p.197.

⁵⁶ Ibid., p.198.

⁵⁷ Ibid., p.198.

(1) คำสั่งของโยะฉินะกะ

「是ハ八箇国ニ聞シ男、美男ノ剛者ニテ在ツル者ヲ。被討ケルコソ無慙ナレ。是モ運尽ヌレバ、汝ニ討レヌ。義仲モ運尽タレバ、何者ノ手ニ懸、アヘナク犬死センズラン。日来ハ何共思ハヌ薄金ガ、肩ヲ引テ思也。我討レテ後ニ、『木曾コソ幾程命ヲ生ントテ、最後ニ女ニ先陣懸サセタリ』ト、イハン事コソ辱シケレ。汝ニハ暇ヲ給。疾々落下」⁵⁸

“ผู้ที่เคยได้ขึ้นชื่อว่าเป็นชายผู้มีความงดงามและแข็งแกร่งแห่งดินแดนทั้ง 8 ทว่ากลับต้องมาถูกฆ่าอย่างน่าสมเพช การที่อุชิจะถูกเจ้าปลิดชีพก็คงเป็นเพราะชะตากรบได้หมดอายุขัยลง หากชะตากรบของโยะฉินะกะต้องหมดสิ้นลงแล้วใครจะเป็นผู้ปลิดชีพของข้า ข้าอาจตายเยี่ยงสุนัข หูดเกราะที่ไม่เคยรู้สึกอันใดแต่วันนี้กลับรู้สึกหนักจนเหมือนบ่าถูกร้อยอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน หากข้าถูกปลิดชีพลงและถูกกล่าวว่าเป็น “คิโสะอยากมีชีวิตยืนยาวสักเพียงไหนถึงได้พาผู้หญิงมาในสนามรบจนถึงวาระสุดท้าย” ย่อมเป็นเรื่องน่าอับอาย ฉะนั้นข้าจะให้เจ้าพ้นจากหน้าที่นี้และรีบหนีไปที่อื่นเสีย”

คำพูดของ โยะฉินะกะจากประโยคข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกท้อแท้หมดหวังอย่างไรก็ตามเมื่อ โยะฉินะกะตระหนักได้ถึงวาระสุดท้ายของคนที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้จึงได้สั่งให้ โทะโมะเอะออกจากสนามรบไป เพื่อไม่ให้เกิดคำครหาว่าตนพาสตรีมาตายในสนามรบ ทว่า โทะโมะเอะก็มีอาจปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ได้ดังจะเห็นได้จากปฏิกริยาของ โทะโมะเอะดังต่อไปนี้

(2) ปฏิกริยาของโทะโมะเอะ

「我幼少ノ時ヨリ、君ノ御内ニ召仕レ、野ノ末山ノ奥マデモ、一ツ道ニト思切侍。今懸ル仰ヲ承ルコソ、心ウケレ。イカニモ成給ハン処ニテ、道ヲ一所ニ並ベン」⁵⁹

“ข้าได้รับใช้ใกล้ชิดในฐานะภรรยาของท่าน ตั้งแต่เยาว์วัยไม่ว่าจะชายท้องทุ่งหรือสุคนธ์เล็ก พอได้ยินคำพูดของนายท่านเช่นนั้นก็รู้สึกเศร้าใจ ขอให้ข้าได้อยู่เคียงข้างไม่ว่านายท่านจะต้องประสบสิ่งใดก็ตาม”

ปฏิกริยาของ โทะโมะเอะนั้นสะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันอันลึกซึ้งทั้งในฐานะที่เป็นนักรบ ภรรยา รวมทั้งพี่น้องร่วมแม่นมที่ได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาตั้งแต่เยาว์วัย ความอาลัยอาวรณ์ทำให้นางไม่ละทิ้งผู้เป็นนายไปได้ จนกระทั่งเมื่อ โยะฉินะกะกล่าวถึงภารกิจที่ปรารถนาให้นางปฏิบัติให้เป็นครั้งสุดท้ายดังที่กล่าวไว้

⁵⁸ Ibid., p.199.

⁵⁹ Ibid., p.200.

(3) ภารกิจตามคำสั่งเสียของโยะฉินะกะ

「誠サコソハ思ラメ共、我、去年ノ春、信濃国ヲ出シ時、妻子ヲ捨置、又再不見シテ、永キ別ノ道ニ入ン事コソ悲ケレ。去バ無ラン跡マデモ、此事ヲ知セテ、後ノ世ヲ弔バヤト思ヘバ、最後ノ伴ヨリモ可然ト存也。… (中略) …巴、遺ハ様々惜ケレ共、隨主命、落涙ヲ拭ツ上ノ山ヘゾ忍ケル。」⁶⁰

“ข้าเองก็รู้สึกเช่นนั้น ทว่าจากเมื่อครั้งที่ข้าออกจากฉินะโนะในฤดูใบไม้ผลิปีที่แล้วและต้องละทิ้งภรรยาและลูก ยิ่งพอคิดว่าจากนี้ไปคงต้องจากไกลกันชั่ววันริบครีไม่อาจพบเจอด้งใจปรารถนาได้อีกแล้วก็ยิ่งทำให้รู้สึกโศกเศร้าอย่างมาก ฉะนั้นแม้ข้าจะต้องตายไปข้าอยากให้เข้าไปเล่าเรื่องของข้าและช่วยสวดมนต์ให้ยามที่ข้าอยู่ในปร โลกก็คงเป็นการดีกว่าให้เจ้าติดตามข้าไปจนวาระสุดท้าย ... แม้โทะโมะเอะจะรู้สึกอาลัยอาวรณ์แต่นางก็รับคำสั่งของนายและไปซ่อนตัวที่ภูเขาทั้งน้ำตา”

แม้ว่าโทะโมะเอะจะรู้สึกอาลัยอาวรณ์เพียงใด แต่ในที่สุดนางก็จำใจต้องลาจากผู้เป็นนายอันเนื่องมาจากภารกิจที่นายสั่งให้นางกลับไปบ้านเกิดเพื่อเล่าเรื่องราววาระสุดท้าย และสวดมนต์ให้ผู้เป็นนาย

โดยสรุปในฉากการจากลาในข้อความ(1)อาจตีความเจตนาของ โยะฉินะกะที่กล่าวถึงคำครหาเพื่อให้โทะโมะเอะหนีไปได้เป็น 2 ประเด็นดังเช่นในเรื่องเฮะอิเกะ โมะโนะงะตะริ กล่าวคือ

ประเด็นที่ 1 โยะฉินะกะอาจตระหนักถึงคำครหาที่จะทำให้ตนเองเสียเกียรติศักดิ์นักรบ

ประเด็นที่ 2 โยะฉินะกะอาจใช้เป็นข้ออ้างเพื่อให้โทะโมะเอะหนีไปอันเนื่องมาจากนางเป็นผู้มีความจงรักภักดี ทั้งนี้ในประเด็นที่ 2 ในเกมเปะอิเซะอิซุอิกิยังอาจตีความเพิ่มเติมได้อีกว่า ความจงรักภักดีนั้นอาจไม่ใช่เพียงสิ่งที่เกิดขึ้นตามหน้าที่นักรบ หากแต่เกิดขึ้นจากความรู้สึกผูกพันอันยาวนานในฐานะพี่น้อง รวมทั้งความรักในแบบคนรักก็เป็นได้

นอกจากนี้สิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่งซึ่งถือเป็นประเด็นที่แตกต่างกันในฉากการจากลา ระหว่างเฮะอิเกะ โมะโนะงะตะริและเกมเปะอิเซะอิซุอิกิคือภาพลักษณ์ของโทะโมะเอะในฐานะผู้ได้รับฟังความรู้สึกท้อแท้ใจของ โยะฉินะกะ แม้ว่าคำพูดที่กล่าวถึงชะตานักรบข้างต้นอาจดูเหมือนว่าโยะฉินะกะตระหนักในความเป็นอนิจจังของชีวิตนักรบ ทว่าหากพิจารณาคำว่า “ข้าอาจตายเยี่ยงสุนัข” รวมทั้งความรู้สึกว่าเสียเกราะหนักนั้นน่าจะสะท้อนความรู้สึกท้อแท้มากกว่าการตระหนักถึงสังกรรมของชีวิตมนุษย์ นอกจากนี้จะสังเกตได้ว่าการที่ โยะฉินะกะแม่ทัพผู้ยิ่งใหญ่ถึงความเข้มแข็งในแบบนักรบและยอมเปิดเผยความรู้สึกอ่อนแอภายในจิตใจให้กับ โทะโมะเอะย่อมแสดงให้เห็นว่านางเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจหรือมีความสนิทสนมใกล้ชิดอย่างมาก ประเด็น

⁶⁰ Ibid., p.200.

ดังกล่าวจึงอาจเป็นการเน้นย้ำความสัมพันธ์ระหว่าง โยะฉินะกะกับ โทะ โมะเอะที่มีความใกล้ชิด
ในฐานะนักรบเอก ยิ่งไปกว่านั้นยังมีความผูกพันกันอย่างลึกซึ้งทั้งในฐานะพี่น้องและคนรัก

ปฏิกิริยาของ โทะ โมะเอะดังที่ปรากฏในข้อความ (2) สะท้อนได้อย่างชัดเจนถึงความ
ผูกพันที่ส่งผลเกี่ยวเนื่องกับความจงรักภักดี นอกจากนี้อาจพิจารณาได้ว่าปฏิกิริยาที่นางปฏิเสธ
คำสั่งของ โยะฉินะกะในตอนแรกนั้นสะท้อนความขัดแย้งภายในใจระหว่างความจงรักภักดีที่จะได้
ตายร่วมกับนายอันมีพื้นฐานมาจากความผูกพันที่มีมาเนิ่นนานซึ่งถือเป็นความรู้สึกส่วนตัวกับความ
จงรักภักดี โดยการออกจากสนามรบซึ่งเป็นไปตามวิถีปฏิบัติในแบบนักรบ

ในที่สุด โทะ โมะเอะก็ตัดสินใจออกจากสนามรบ อย่างไรก็ตามสาเหตุหลักนั้นไม่ใช่เพียง
เพราะนางตระหนักถึงคำครหาของผู้เป็นนายดังเช่นในเรื่องเฮอิเกะ โมะ โนะเงะตะริ หากแต่เป็น
ภารกิจตามคำสั่งเสียของผู้เป็นนายดังที่ปรากฏในประโยค (3) สิ่งนี้อาจสะท้อนให้เห็นถึงการ
ตัดสินใจเลือกภาระหน้าที่ในฐานะนักรบมากกว่าความปรารถนาส่วนตัว

3) ความซื่อตรงต่อวิถีปฏิบัติแห่งการรบ

ในฉากการสู้รบระหว่างอุชิคะกับ โทะ โมะเอะในเรื่องเก็มอิเซะอิซุอิผู้เขียนได้ใช้
พฤติกรรมของอุชิคะเพื่อเป็นเครื่องสะท้อนลักษณะนิสัยในด้านความซื่อตรงต่อวิถีการรบทั้งจาก
ลักษณะการต่อสู้ และคำสั่งสอนแก่อุชิคะ

ก) การต่อสู้

ฉากการต่อสู้ระหว่าง โทะ โมะเอะกับอุชิคะในช่วงแรกสะท้อนให้เห็นถึงจิตใจของทั้ง
โทะ โมะเอะและอุชิคะที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ในการต่อสู้ดังที่กล่าวว่า

「手綱カイクリ歩セ出ス。去共、内田ガ弓ヲ引ヲ引ザレバ、女モ
矢ヲバ不射ケリ。互ニ情ヲ立タレバ、内田太刀ヲ拔ザレバ、女モ
太刀ニ手ヲ懸ズ。」⁶¹

“โทะ โมะเอะควมมั่นเข้าไปใกล้ แต่เนื่องจากอุชิคะไม่จ้างศรนางจึงไม่จ้างศรเช่นกัน ทั้ง
สองฝ่ายต่างคำนึงถึงจิตใจซึ่งกันและกัน อุชิคะไม่ดึงดาบขึ้นมา นางก็ไม่แตะดาบ
เช่นกัน”

เหตุการณ์ได้พลิกผันเมื่ออุชิคะได้ใช้วิธีลอบทำร้าย โทะ โมะเอะ นางจึงได้สั่งสอนวิถีการ
รบที่ถูกต้องให้อุชิคะดังที่กล่าวว่า

ข) คำสั่งสอน

⁶¹ Ibid., p.198.

「女ニ組程ノ男ガ、中ニテ刀ヲ抜き、目ニ見スル様ヤハ有ベキ。
軍ハ敵ニ依テ振舞ベシ。故実モ知ヌ内田哉」⁶²

“ผู้ชายที่ขนาดต่อสู้กับผู้หญิงแล้วยังดึงดาบสั้นในขณะที่ยังต่อสู้กันอยู่เพื่อแสดงฝีมือให้
ผู้คนที่เห็นนั้นมีคิ้วหรือ ยุทธวิธีการรบย่อมต้องคำนึงถึงคู่ต่อสู้ ท่านช่างเป็นผู้ที่ไม่รู้
วิธีการรบ”

จากข้อความ ก) สะท้อนลักษณะการต่อสู้ของ โทะ โมะเอะเอะที่หมายจะเข้าต่อสู้ในทันที
หากแต่ โทะ โมะเอะเอะก็เปลี่ยนท่าที่เมื่ออีกฝ่ายไม่มีท่าที่จะเริ่มการต่อสู้ ลักษณะการต่อสู้ที่ โทะ โมะเอะเอะ
ดูท่าทีของอีกฝ่าย รวมทั้งจากประโยคที่กล่าว “ทั้งสองฝ่ายต่างคำนึงถึงจิตใจซึ่งกันและกัน” สะท้อน
ให้เห็นว่า โทะ โมะเอะเอะเป็นนักต่อสู้ที่มีความยุติธรรมในจิตใจ

ท่าเหตุการณ์ได้พลิกผันเมื่ออุซึคะได้เปลี่ยนท่าที่การรบเนื่องจากต้องการแสดงให้ผู้อื่น
ได้เห็นว่าตนมีชัยเหนือ โทะ โมะเอะเอะ ปฏิกริยาแรกของ โทะ โมะเอะเอะต่อการกระทำดังกล่าวคือ การ
กล่าวคำหยาบและพูดสั่งสอนวิธีการรบให้แก่อุซึคะดังเช่นที่ปรากฏในข้อความ ข) ซึ่งอาจวิเคราะห์
ความคิดที่ โทะ โมะเอะเอะชี้ให้เห็นได้เป็น 2 ประการ คือ

ประการแรกการใช้ดาบสั้นในขณะที่ยังไม่ใช่ขั้นสุดท้ายของการต่อสู้ดังเช่นที่ได้กล่าวใน
งานวิจัยของมินะ โมะ โตะว่า “ดาบสั้นจะใช้ได้ต่อเมื่อพ่ายแพ้และตกจากม้าเท่านั้น”⁶³

ประการที่สองคือการรบโดยใช้ยุทธวิธีที่ไม่ถูกต้องตามวิถีปฏิบัติทางการรบเพียงเพื่อ
ต้องการชัยชนะให้ผู้คนที่เห็นฝีมือของตนเอง

ฉะนั้นจากการต่อสู้ในช่วงหลังจึงสะท้อนลักษณะนิสัยของ โทะ โมะเอะเอะในฐานะผู้รู้
และปฏิบัติตามวิถีปฏิบัติแห่งการรบอย่างแท้จริง ยิ่งไปกว่านั้นการที่ โทะ โมะเอะเอะต่อสู้ตอบโต้
กลับไปและตัดศีรษะอุซึคะทั้งยังสะท้อนภาพของผู้กำราบผู้ที่กระทำผิดต่อวิถีปฏิบัติแห่งการรบด้วย
วิธีการอันเด็ดขาดซึ่งก็คือความตาย

โดยสรุปภาพลักษณ์ของ โทะ โมะเอะเอะทางด้านลักษณะนิสัยในนิยายสงครามทั้งสองเรื่องมี
จุดร่วม 2 ประเด็น คือ ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวและความจงรักภักดี ซึ่งความจงรักภักดีของ
โทะ โมะเอะเอะนั้นแม้ว่าจะมีสาเหตุอันเนื่องมาจากความผูกพันหรือไมก็ตาม แต่บทสรุปในนิยาย
สงครามทั้งสองเรื่องต่างสะท้อนอย่างชัดเจนถึงการตัดสินใจที่จะละทิ้งความปรารถนาส่วนตนและ
เลือกที่ออกจากสนามรบไปตามความปรารถนาของผู้เป็นนาย ประเด็นที่แตกต่างกันมีเพียงประเด็น
เดียวคือในเรื่องเกมเปะอิเซะอิซุอิก็ได้เพิ่มเติมลักษณะนิสัยผู้ซื่อตรงต่อวิถีปฏิบัติแห่งการรบไว้ด้วย

⁶² Ibid., p.199.

⁶³ Minamoto Kenichirō, “Tomoe Ni Motomereta Mono,” *Kaishaku To Kanshō*, 70: 28.

บทสรุปภาพลักษณ์ในนิยายสงคราม

โดยสรุปภาพลักษณ์ของ โทะ โมะเอะเอะที่ปรากฏในนิยายสงครามด้านรูปลักษณ์ภายนอกมีประเด็นที่แตกต่างกันคือ เรื่องเฮอิเกะ โมะ โนะเงะตะริเน้นการบรรยายความงดงามตามแบบสตรีในอุดมคติผ่านการบรรยายลักษณะรูปร่างหน้าตา ส่วนเก็มเปะอิเซะอิซุอิเกะเน้นความงามสง่ารวมทั้งนัยยะทางสถานภาพนักรบระดับสูงจากการบรรยายการแต่งกาย อาวุธและพาหนะ นอกจากนี้ลักษณะการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายของ โทะ โมะเอะเอะยังสะท้อนความหลากหลายทั้งการเพิ่มเครื่องแต่งกายเพื่อสะท้อนลักษณะในเชิงการแสดงร่ำรวย การผสมผสานลักษณะการแต่งกายแบบนุรุษนักรบหากแต่ยังมีลักษณะของสตรีหลงเหลืออยู่ สำหรับประเด็นที่เหมือนกันในนิยายสงครามทั้งสองเรื่องคือความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องแต่งกายกับภารกิจนักรบ กล่าวคือการถอดชุดเกราะในนิยายสงครามทั้งสองเรื่องต่างสะท้อนภารกิจในสนามรบที่สิ้นสุดลง ส่วนชุด โคะ โชะเคะที่เพิ่มขึ้นมาในเก็มเปะอิเซะอิซุอิเกะนั้นสะท้อนภารกิจใหม่ตามคำสั่งเสียของผู้เป็นนาย

ด้านความสามารถทางการรบนิยายสงครามทั้งสองเรื่องต่างสะท้อนภาพลักษณ์ของ โทะ โมะเอะเอะในฐานะนักรบผู้มีฝีมือทางการรบขั้นสูงรวมทั้งพลังกำลังอันแข็งแกร่งที่ไม่ค่อยไปกว่าวีรบุรุษนักรบ กิตติศัพท์ทางการรบซึ่งเป็นที่ยอมรับในหมู่ศัตรูทั้งจากการบรรยาย การต่อสู้กับฝ่ายศัตรู หากแต่เพียงในเก็มเปะอิเซะอิซุอิเกะได้เพิ่มเติมผลสืบเนื่องจากภาพลักษณ์ความสามารถของ โทะ โมะเอะเอะ กล่าวคือความสามารถของนางอันเป็นที่ยอมรับทำให้นางได้รับบทบาทผู้ถ่ายทอดพลังกำลังในฐานะมารดาในเวลาต่อมา

ด้านสถานภาพที่สอดคล้องกันระหว่างนิยายสงครามทั้งสองเรื่องคือสถานภาพนักรบสตรีและหญิงรับใช้ซึ่งทั้งสองสถานภาพต่างสะท้อนบทบาทและความสัมพันธ์อันใกล้ชิดทั้งยามที่อยู่ท่ามกลางศึกสงครามและในยามสงบ นอกจากนี้จากลักษณะบทบาทและความสัมพันธ์ในฐานะนักรบเอกผู้มีความสามารถทางการรบอันเป็นเลิศและหญิงรับใช้คนสนิท รวมทั้งลักษณะการแต่งกายอันสง่างามต่างเป็นเครื่องพิสูจน์ว่า โทะ โมะเอะเอะมิใช่สตรีที่มีสถานภาพระดับล่าง ประเด็นที่แตกต่างกันคือในเก็มเปะอิเซะอิซุอิเกะสะท้อนสถานภาพและบทบาทที่มีหลากหลาย โดยช่วงก่อน โยะฉินะกะเสียชีวิตจะเน้นสถานภาพและบทบาทของนักรบที่มีความผูกพันทางจิตใจกับนายทั้งในฐานะพี่น้องร่วมแม่นมและคนรัก ภายหลังจากที่ โยะฉินะกะเสียชีวิตจะเน้นสถานภาพและบทบาทต่อตัวละครอื่นๆ ซึ่งสะท้อนถึงบทบาททางสังคมของสตรีมากขึ้นอันได้แก่สถานภาพภรรยาและมารดา ในขณะที่บทบาทที่มีต่อ โยะฉินะกะในฐานะนักรบก็ได้ลดบทบาทลง ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าสิ่งที่มีบทบาทเชื่อมโยงทำให้สถานภาพนักรบของ โทะ โมะเอะเอะยังคงปรากฏอยู่แม้แต่ช่วงภายหลังจากที่ โยะฉินะกะเสียชีวิตไปแล้วก็คือบทบาทของผู้ถ่ายทอดเรื่องราวและบทบาทผู้สวดมนต์ตามคำสั่งเสียของผู้เป็นนายดังจะเห็นได้จากสถานภาพสุดท้ายของ โทะ โมะเอะเอะในฐานะแม่ชีที่สวดมนต์ให้แก่บุคคลรอบข้างซึ่งก็รวมทั้งผู้เป็นนายตลอดจนปลายชีวิต

ลักษณะนิสัยที่ถือเป็นจุดร่วมคือมีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวและความจงรักภักดีทั้งในฐานะผู้ปกป้องนายและการปฏิบัติตามความปรารถนาของผู้เป็นนายในวาระสุดท้าย ประเด็นที่แตกต่างกันคือความเชื่อตรงต่อวิถีปฏิบัติทางการรบที่ถูกต้องอันสะท้อนจากภาพลักษณ์ของนักต่อสู้ที่มีความยุติธรรมในจิตใจ ผู้สั่งสอนวิถีการรบที่ถูกต้องและกำราบผู้ที่กระทำผิดด้วยความตาย

โดยภาพรวมจะเห็นได้ว่าภาพลักษณ์ของโทะ โมะเอะในเซะอิเกะ โมะ โนะเงะตะริจะมีความเป็นเอกภาพโดยเน้นไปที่ภาพลักษณ์ในแบบนักรบสตรีเป็นหลัก กล่าวคือมีรูปร่างหน้าตาอันงดงาม ตามแบบสตรีในอุดมคติ พร้อมทั้งความสามารถทางการรบและลักษณะนิสัยที่เด็ดเดี่ยวกล้าหาญจงรักภักดีตามแบบนักรบ ในขณะที่ภาพลักษณ์ของโทะ โมะเอะในเก็มเปะอิเซะอิซุอิกินั้นอาจกล่าวได้ว่ามีภาพลักษณ์ในแบบนักรบเป็นเสมือนแกนกลางในขณะเดียวกันก็มีการผสมผสานภาพลักษณ์อื่นๆเข้ามาอย่างกลมกลืน ดังจะเห็นได้จากประเด็นลักษณะการแต่งกายที่ผสมผสานทั้งลักษณะในแบบบุรุษนักรบและคงไว้ซึ่งลักษณะในแบบสตรี สถานภาพที่มีต่อ โยะมิเนะกะที่ได้ผสมผสานความผูกพันทางจิตใจในแบบพี่น้องและคนรัก รวมทั้งสถานภาพที่มีต่อตัวละครอื่นในฐานะภรรยาและมารดา ภาพลักษณ์อันหลากหลายของโทะ โมะเอะในเก็มเปะอิเซะอิซุอิกินีจึงอาจนำไปสู่ข้อสันนิษฐานงานวิจัยของมินะ โมะ โตะที่กล่าวว่าภาพลักษณ์ของโทะ โมะเอะสะท้อนลักษณะสตรีในอุดมคติของบุรุษในสมัยนั้น กล่าวคือในสมัยที่เต็มไปด้วยการรบพุ่งสตรีไม่อาจพึ่งพาฝ่ายชายได้เพียงฝ่ายเดียวว่าต้องเป็นผู้ที่สามารถดูแลตัวเอง รวมทั้งสามารถให้ความช่วยเหลือฝ่ายชายได้ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้นางก็ต้องทำหน้าที่ของสตรีตามบทบาทในสังคมอย่างไม่ขาดตกบกพร่องกล่าวคือการเป็นภรรยาและมารดาที่ดี ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าภาพลักษณ์ของโทะ โมะเอะในเรื่องเก็มเปะอิเซะอิซุอิกิเป็นตัวแทนของสตรีทางอุดมคติในสมัยสงครามได้อย่างแท้จริง⁶⁴

วิเคราะห์ภาพลักษณ์ ในเชิงสังคมสมัยคะมะกุระ

แม้ว่าจะไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจนว่าโทะ โมะเอะเป็นนักรบสตรีที่ชีวิตอยู่จริงหรือไม่ ดังที่กล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตามภาพลักษณ์ของนางก็อาจสะท้อนภาพลักษณ์ของนักรบสตรีในสมัยเฮอันตอนปลายจนถึงสมัยคะมะกุระตอนกลางได้เป็นอย่างดี ในงานวิจัยของโตะ โซะเงะวะ เรียวอิชิ ได้กล่าวอ้างอิงงานวิจัยของซุสุกิ คูนิจิโระ Suzuki Kunihiro (鈴木 国弘) ซึ่งได้กล่าวถึงสังคมในช่วงปลายสมัยเฮอันจนถึงสมัยคะมะกุระตอนต้นว่าเป็นรูปแบบสังคมในระบบการครอบครองที่ดิน Zaichi Ryoshu Sei (在地領主制) ลักษณะการแต่งงานยังคงเป็นลักษณะที่รับฝ่ายชายเข้าบ้านฝ่ายหญิง Jokei Genri (女系原理) เพื่อให้เข้ามาช่วยสืบทอดงานบนที่ดินของฝ่ายหญิงต่อไป ฉะนั้นสถานภาพสตรีในตระกูลนักรบที่เป็นผู้ครอบครองที่ดินจึงไม่ได้แตกต่างไปจากนักรบ

⁶⁴ Minamoto Kenichirō, "Tomoe Ni Motomerareta Mono," *Kaishaku To Kanshō*, 70: 31.

ชายแต่อย่างใด อีกทั้งรูปแบบสังคมยังเป็นลักษณะเครือญาติ โดยผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินสามารถรับ ลูกของญาติมาเป็นบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมนั้นจะได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาร่วมกับลูก ของเจ้าของที่ดินและเข้ารับใช้คนอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกฝนศาสตร์แห่งการต่อสู้ซึ่งถือเป็น สิ่งที่สำคัญสำหรับคนในตระกูลนักรบดังที่กล่าวไว้ในงานวิจัยของทะกะซะมิ มะซะอะกิ Takahashi Masaaki (高橋 昌明) ว่า “นักรบคืออาชีพของนักต่อสู้ซึ่งต้องสืบสานศาสตร์แห่ง การต่อสู้ของตระกูล อันได้แก่ กลยุทธ์ในการต่อสู้ซึ่งก็คือเทคนิคการยิงธนูบนหลังม้า และศิลปะ แห่งการขี่ม้าและยิงธนู” จึงอาจกล่าวได้ว่าสตรีในตระกูลนักรบจนถึงสมัยคะมะกุระตอนกลางได้รับการ ถ่ายทอดศิลปะการรบทั้งทางด้านการยิงธนู ขี่ม้าเฉกเช่นเดียวกับนักรบชาย⁶⁵ จากงานวิจัย ข้างต้นอาจกล่าวได้ว่ามีความสอดคล้องกับเรื่องราวของโทะ โมะเอะที่ปรากฏในนิยายสงครามเรื่อง เก็มเปะอิเซอิซุอิกิ กล่าวคือโทะ โมะเอะเป็นบุตรสาวของนะกะซะระ คะนะ โดคอบคิใหญ่แห่ง คิโสะซึ่งโสะ โสะงะวะ ได้สันนิษฐานว่านางอาจเป็นเพียงลูกเลี้ยงของคะนะ โด หากแต่นางได้รับการ เลี้ยงดูและฝึกฝนศิลปะการต่อสู้เช่นเดียวกับ โยะมินะกะและคะนะอิระ จากงานวิจัยของ โสะ โสะงะวะอาจทำให้สรุปได้ว่าความผูกพันอันลึกซึ้งแบบเครือญาติทำให้เกิดเป็นบุญคุณอัน ยิ่งใหญ่ที่โทะ โมะเอะต้องตอบแทนทั้งพ่อบุญธรรมและ โยะมินะกะผู้เป็นนายด้วยความจงรักภักดี แม้จะต้องพลีชีพของตนเองก็ตาม สาเหตุดังกล่าวข้างต้นอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้โทะ โมะเอะตระหนักถึง สถานภาพความเป็นพี่น้องร่วมแม่นมมากกว่าสถานภาพอื่นใดคงจะเห็นได้จากการแนะนำตัวต่อ ฝ่ายศัตรู นอกจากนี้โสะ โสะงะวะยังได้แสดงความคิดเห็นต่องานวิจัยของมิสุซะระ อิชิ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของโทะ โมะเอะกับชื่อโทะ โมะเอะ โทะเส็น กล่าวคือมิสุซะระได้ วิเคราะห์สถานภาพหญิงรับใช้ของโทะ โมะเอะโดยเปรียบเทียบกับสตรีที่มีชื่อลงท้ายว่า “โทะเส็น” เช่นเดียวกัน เช่น มิสุกะ โทะเส็นซึ่งเป็นหญิงร่ำรำดิระเบียวมิ และโทะระ โทะเส็นซึ่งเป็นนาง โลมว่าสตรีที่มีชื่อ “โทะเส็น” ดังเช่น โทะ โมะเอะนั้นน่าจะมีสถานภาพทางสังคมในระดับล่าง อย่างไรก็ตาม โสะ โสะงะวะได้แสดงความคิดเห็นขัดแย้งโดยกล่าวอ้างงานวิจัยทางประวัติศาสตร์ สมัยกลางว่า ในสมัยนั้นนักร่ำรำดิระเบียวมิ หรือ นางโลมมีการทำงานที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับหน่วยงานทางราชการ เช่น สำนักศิลปะการร่ำรำกะงะกุ อีกทั้งกลุ่มบุคคลดังกล่าวยังมีลักษณะ โครงสร้างการทำงานเช่นเดียวกับผู้ที่ทำงานรับใช้ในวัง ด้วยเหตุนี้จึงไม่อาจตีความได้ว่าสตรี เหล่านั้นมีสถานภาพทางสังคมในระดับล่าง ฉะนั้นประเด็นที่กล่าวว่าโทะ โมะเอะเป็นนักรบสตรีที่มี สถานภาพเท่าเทียมกับนักรบชาย อีกทั้งยังมีโอกาสได้รับการฝึกฝนและแสดงความสามารถ เช่นเดียวกับนักรบชายในสมัยนั้นจึงน่าจะเป็นไปได้มากกว่า

อย่างไรก็ตามเมื่อได้ล่วงเลยสมัยคะมะกุระตอนกลางไป สถานภาพทางสังคมของนักรบ สตรีก็ได้ลดบทบาทลงตามระบบสังคมใหม่ที่เข้ามาแทนที่ ดังที่ในงานวิจัยของโนะคะ ชะบุริได้

⁶⁵ Hosogawa Ryōichi, *Onnanochūse Ononokomachi Tomoe Sonota*, (Tokyo: Nihon Editor School, 1989), p.15-18.

กล่าวว่าระบบสังคัมปีตุลาธิปไตย Kafuchōsē (家父長制) ทำให้สตรีถูกวางบทบาทให้เป็นเพียงผู้ให้กำเนิดทายาทซึ่งเป็นบุรุษที่มีความแข็งแกร่งเพียงพอที่จะสามารถสืบทอดตระกูลต่อไปได้⁶⁶ ดังจะเห็นได้ว่าภายหลังจากที่โยะฉินะกะเสียวิจิตและโทะโมะเอะถูกลงโทษที่กระทำบทบาทของนางก็ได้เปลี่ยนไปจากนักรบสตรีผู้มีความสามารถในสนามรบกลายเป็นสตรีผู้มีความสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นผู้ให้กำเนิดทายาทสืบทอดตระกูลละคะ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ส่งผลให้การแสดงออกถึงความสามารถที่แท้จริงของสตรีลดน้อยลงและได้เปลี่ยนเป็นบทบาทในเชิงสังคัมดังเช่นผู้ให้กำเนิดในที่สุด

จากผลงานวิจัยข้างต้นนี้อาจกล่าวได้ว่าภาพลักษณ์ทางด้านความสามารถทางการรบของโทะโมะเอะในนิยายสงครามทั้งสองเรื่องและประเด็นเรื่องสถานภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากเรื่องเก็มเปะอิเซะอิซุอิทิสะท่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคัมของนักรบสตรีตั้งแต่ช่วงปลายสมัยเฮอันถึงสมัยคะมะกุระตอนกลาง อย่างไรก็ตามท่ามกลางกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงจิตใจอันเข้มแข็งของนักรบสตรีดังเช่นโทะโมะเอะก็มีได้เปลี่ยนแปลงดังจะเห็นได้จากการที่นางสวคมนตรีภาวนาด้วยจิตใจที่ตั้งมั่นให้แก่บุคคลที่นางมีความผูกพันดังเช่นพ่อแม่ผู้มีบุญคุณซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นางได้กลายเป็นนักรบผู้เปี่ยมไปด้วยความสามารถ โยะฉินะกะผู้ซึ่งเป็นทั้งนาย สามิและพี่น้องที่มีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิดตามรูปแบบสังคัมแบบเครือญาติ โยะฉินะริผู้เป็นสามิและอะชะฮินะทายาทสืบทอดตระกูลละคะผู้แข็งแกร่งซึ่งสะท้อนบทบาทตามกระแสสังคัมแบบใหม่ที่กำลังมีอิทธิพลเพิ่มขึ้นมา

⁶⁶ Noda Sayuri, "Tomoe Zō No Kēsē," *Tamamo*, 31: 47.

ตารางเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง “โทะโมะเอะ โกะเด็น” จากนิยายสงคราม

	ภาพลักษณ์	เสะอิกะโมะโนะงะตะริ	เก็มเปะอิเซะอิซุอิ
1.	รูปลักษณะภายนอก	<p>1.1 ลักษณะรูปร่างหน้าตา 「巴はいろ白く髪ながく、容顔まことにすぐれたり。」 “โทะโมะเอะมีผิวขาว ผมหาว โบนางงดงามอย่างมาก”</p> <p>1.2 การแต่งกาย อาวุธและพาหนะ</p> <p>1.2.1 การแต่งกาย</p> <p>1.2.1.1 ฉากปรากฏตัวเป็นครั้งแรก 「いくさといへば、札よき鎧着せ」 “ในขบวนสงคราม(โยะมิเนะกะ)จะให้นางสวมเสื้อเกราะที่ทำจากแผ่นโลหะอย่างดี”</p> <p>1.2.2 ฉากการจากลา 「其後物具ぬぎすて、東国の方へ落ちぞゆく。」 “นางถอดชุดเกราะทิ้งและจากไปทางดินแดนอะสุมะ”</p> <p>1.2.2 อาวุธและพาหนะ 「大太刀、強弓もたせて。」 “ถือดาบยาวและธนูที่มีความแข็งแรงเป็นอาวุธ”</p> <p>「究竟のあら馬乗り」 “สามารถขี่ม้าพศที่มีพลังมหาศาลได้อย่างชำนาญ”</p>	<p>1.1 ลักษณะรูปร่างหน้าตา 「生年廿八、身ノ盛ナル女也。」 “นางอายุ 28 ปีซึ่งถือเป็นช่วงวัยที่สมบูรณ์มากที่สุดสำหรับผู้หญิง”</p> <p>1.2 การแต่งกาย อาวุธและพาหนะ</p> <p>1.2.1 การแต่งกาย</p> <p>1.2.1.1 ฉากการเผชิญหน้ากับมิเงตะคะ 「萌黄糸威ノ鎧ニ、… (中略) …一陣ニ進テ戦ケルガ」 “นักรบคนหนึ่งซึ่งอยู่ในจุดเสื่อเกราะที่เข็บด้วยด้ายสีทองอ่อน ... ปรากฏตัวขึ้นเข้าต่อสู้ในสนามรบ”</p> <p>1.2.1.2 ฉากก่อนการต่อสู้กับอุซึตะ 「巴ハ都ヲ出ケル時ハ、紺村紅ニ千鳥ノ背直垂ヲ着タリケルガ、関寺合戦ニハ、紫隔子ヲ織付タル、直垂ニ、菊閉滋クシテ、萌黄糸威ノ腹巻ニ袖付テ、五枚甲ノ緒ヲシメ、… (中略) …七騎ガ先陣ニ進テ打ケルガ、何トカ思ケン、甲ヲ脱、長ニ余ル黒髪ヲを後ヘサト打越テ、額ニ天冠ヲ当テ、白打出ノ笠ヲキテ、眉目モ形モ優也ケル。」 “ตอนโทะโมะเอะออกจากเมืองหลวง นางสวมเสื้อเกราะบนเสื้ออิตะคะระปะกิลายนกมิโคะริบนพื้นหลังสีกรมท่า และสีแดงไล่จากอ่อนไปเข้ม ทว่าในตอนสงครามที่วัดเซะอิกินางใส่เสื้ออิตะคะระทอสีม่วง ตรงตะเข็บแขนเสื้อส่วนที่ต่อกับผ้าพันเอวเข็บด้วยด้ายสีทองอ่อนติดเชือกผูกเป็นรูปดอกเบญจมาศ สวมหมวกนักรบแบบโกะมะอิที่มีปีกยาวต่อลงมา 5 ตอน ... ขณะที่นางขี่ม้านำทัพนักรบ 7 คน นางคงคิดอะไรสักอย่างนางจึงได้ถอดหมวกนักรบออกทำให้ผมสีดำยาวสยายมาที่กลางหลัง จากนั้นนางก็สวมมงกุฎเท็งกันที่หน้าผาก และใส่หมวกมิโระอุชิคะซึ่งประดับตกแต่งด้วยกระดาดสีเงิน อันทำให้หน้าตาและท่าทางของนางดูอ่อนโยนขึ้น”</p>

			<p>1.2.1.3 ฉากการจากลา 「粟津ノ軍、終後、物具脱捨、小袖装束シテ信濃へ下リ、女房公達ニ角ト語り、互ニ袖ヲゾ絞りケル。」 “หลังจากที่สงครามที่อะวะสุสิ้นสุดลง นางก็ถอดชุดเกราะออก เปลี่ยนเป็นชุดโคะโระคะและเดินทางกลับไปทีฉินะโนะ เมื่อโทะโมะเอะได้เล่าเรื่องราวของโยะฉินะกะให้กับภรรยาของโยะฉินะกะและพวกขุนนางฟัง ทุกคนต่างก็ได้แต่ร้องไห้”</p> <p>1.2.2 อาวุธและพาหนะ</p> <p>1.2.2.1 ฉากการเผชิญหน้ากับฉิมะตะตะ 「射残シタリケル鷹羽の征矢負テ、滋籐弓真中取、葦毛馬ノ太逞ニ、小キ巴摺タ鞍置テ、乗タリケル武者」 “สะพายลูกธนูที่เหลืออยู่ปลายขนนกเหยี่ยว ถือคันธนูฉิมะโคซึ่งลงรักพันด้วยใบโท ขี่ม้าลักษณะลำต้นขนสีขาวปนดำ อานฝังมุกเป็นตราสัญลักษณ์โทะโมะเอะเล็กๆ ”</p> <p>1.2.2.2 ฉากก่อนการต่อสู้กับอุจิดะ 「巴ハ都ヲ出ケル時ハ… (中略) …三尺五寸ノ太刀ニ、二十四指タル真羽ノ矢ノ、射残タルヲ負、重籐ノ弓ニセキ弦カケ、連銭葦毛ノ馬ニ、金覆輪ノ鞍置テゾ乗タリケル。七騎ガ先陣ニ進テ打ケルガ、何トカ思ケン、甲ヲ脱、長ニ余ル黒髪ヲを後ヘサト打越テ、額ニ天冠ヲ当テ、白打出ノ笠ヲキテ、眉目モ形モ優也ケル。」 “ตอนโทะโมะเอะออกจากเมืองหลวง ...นางถือดาบขนาดยาว 3 คุะกุ 5 จุน) ประมาณ 1 เมตร (สะพายลูกธนูปลายขนนกอินทรี 24 ดอก สะพายคันธนูฉิมะโคลงรักและพันด้วยใบโท ขี่ม้าขนสีขาวปนดำมีลายจุดสีเทา อานม้าลายคิมปุกุริน ”</p>
2.	ความสามารถ	<p>1. การบรรยายความสามารถ 「ありがたき強弓精兵、馬の上、かちだち、打物もッては鬼にも神にもあはうどいふ一人当千の兵者なり。究境のあら馬乗り、悪所おとし、… (中略) …度々の高名肩をならぶる者なし。」 “นักรบผู้มีความสามารถในการยิงธนูที่มีความแข็งแกร่งหาได้ยาก หากถือดาบไม่ว่าจะอยู่บนหลังม้าหรือบนพื้นดินก็สามารถ</p>	<p>1. การต่อสู้กับสะตะกะยะมะ ฉิมะตะตะ</p> <p>1.1 การบรรยายความสามารถ 「射モ強切モ強、馳合々々責ケルニ、指モ名高島山、河原ヘサト引テ出、」 “(โทะโมะเอะ)ผู้มีฝีมืออันแข็งแกร่งไม่ว่าจะยิงธนูหรือฟันดาบความม้าเข้าต่อสู้ เมื่อสะตะกะยะมะได้ประจักษ์ในกิตติศัพท์ดังกล่าวจึงดอยทัพกลับไปยังริมฝั่งแม่น้ำ”</p> <p>1.2 คำชื่นชมความสามารถก่อนการต่อสู้ 「重忠十七ノ年、小坪ノ戦ニ会い初テ、度々ノ戦ニ合タレ共、是程軍立</p>

		<p>ประจันหน้ากับกองทัพเป็นพันได้ แม้ว่ากองทัพนั้นจะเป็นเทพหรือมารก็ตาม นางสามารถขี่ม้าพยศที่มีพลังกำลังมหาศาลได้ อีกทั้งยังสามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่เสี่ยงอันตราย...ได้รับชัยชนะในสงครามบ่อยครั้งจนมีชื่อเสียง ฝีมือไม่อาจหาผู้เทียบเทียมได้”</p> <p>2. ฉากการต่อสู้กับอนคະชะชิโร โมะโรมิเงะ</p> <p>「武蔵国にきこえたる大力、御田の八郎師重、三十騎ばかりで出でたり。巴その中へかけ入り、御田の八郎におしならべて、むずととってひきおとし、わが乗つたる前輪におしつけて、ちつともはたらかさず、頸ねぢきつてすててんげり。」</p> <p>“เมื่ออนคະ ชะชิโร โมะโรมิเงะผู้มีพลังกำลังมหาศาลโด่งดังในดินแดนมุซะมิเคลื่อนทัพ 30 คนออกมา โทะโมะเอะก็ควมม้าวิ่งฝ่ากองทัพฝ่ายศัตรูเข้าไปจนเข้าไปยืนเทียบกับอนคະ ชะชิโร จากนั้นนางจับ(อนคະ ชะชิโร)ลากลงมา กอดคองที่หน้าอกหน้าของตนจน(อนคະ ชะชิโร)ไม่สามารถขยับเขยื้อนได้ จากนั้นก็ตัดคอทิ้งไป”</p>	<p>ノケハシキ事ニ不合。」</p> <p>“ข้ามิจะตะคองตั้งแต่ออกรบครั้งแรกตอนอายุ 17 ปีในสงครามโคะทซุ โทะโมะเอะก็เผชิญกับการรบมาหลายรูปแบบแต่ไม่เคยพบเจอการต่อสู้ที่คู่กันรุนแรงเช่นนี้”</p> <p>1.3 การต่อสู้</p> <p>「巴強チニ近ク廻合、是タル便宜ト思、馬ヲ早メテ、巴女ガ弓手ノ鎧ノ袖ニ取付タリ。巴叶ハジトヤ思ケン、乗タル馬ハ春風トテ、信濃第一ノツヨ馬也、一鞭アテ、アヲリタレバ、胄ノ袖フツト引切テ、二段計ゾ延ニケル。」</p> <p>“ชะคะกะยะมะชิม่าวนไปรอบๆจนเข้าใกล้โทะโมะเอะพอหาจังหวะได้ก็ควมม้าเข้าไปประชิดตัวและคว้าแขนเสื้อเกราะด้านซ้ายทันที แม้ว่าโทะโมะเอะจะคิดว่าไม่สามารถเอาชนะได้ แต่เนื่องจากม้า“ฉุนชู่”ของนางได้ขึ้นชื่อว่ามีพลังแข็งแกร่งที่สุดในดินะ โมะ ฉะนั้นเพียงแค่นางฟาดแส้ให้ม้าวิ่งเร็วขึ้น แขนเสื้อเกราะของนางก็ขาดออกจากกัน จนสามารถหนีทิ้งระยะห่างได้ 2 ฟัน (22 เมตร)”</p> <p>1.4 กำขึ้นชมความสามารถภายหลังการต่อสู้</p> <p>「是ハ女ニハ非ズ、鬼神ノ振舞ニコソ、加様ノ者ニ、箭一ツヲモ射籠レテ、永代ノ恥ヲ不可残、引ニ過タル事ナシトテ、」</p> <p>“นี่ไม่ใช่การกระทำของผู้หญิงธรรมดา แต่เป็นเทพผู้ทรงอำนาจ หากต้องศรธนูแม้สักดอกจากคนผู้นี้ก็คงไม่หลงเหลือความอับอายชั่วกาลนาน ฉะนั้นถอยทัพน่าจะเป็นการดีที่สุด”</p> <p>2. การต่อสู้กับอุชิคะ ตะบุโรอิเอะโยะมิ</p> <p>2.1 กิตติศัพท์ความสามารถ</p> <p>「葵ハ去年ノ春、礪波山ノ合戦ニ討レヌ、巴ハ未在トキク、是ハ強弓精兵、アキマヲ数ル上手、岩ヲ畳、金ヲ延タル城也共、巴ガ向ニハ不落ト云コトナシ、去癖者ト聞召テ、鎌倉殿」</p> <p>“อะโอะอิเอะชิวิตในสงคราม โทะนะมินิในฤดูใบไม้ผลิปีที่แล้ว ทว่าโทะโมะเอะยังมีชีวิตอยู่ อีกทั้งนางยังเป็นนักรบที่เชี่ยวชาญการใช้ธนูที่มีความแข็งแรง รู้จักหาจังหวะในการโจมตี ขอให้เป็นที่ปราสาทที่สร้างปิดทับด้วยหินแล้วเอาทองมาคลุมทับอย่างแน่นหนาเพียงไร หากถูกโทะโมะเอะโจมตีก็ต้องเสียปราสาทลงอย่างแน่นอน นาง</p>
--	--	---	--

			<p>เป็นนักรบผู้มีความเข้มแข็งเป็นเลิศถึงขีดสุดที่พิเศษได้ ินมาจากท่าน โยะริ โคะ โมะะ ”</p> <p>2.2 การต่อสู้ 「拳ヲ握り、刀持タル肘ノカリヲ、シタカニ打。余リニ強ク被打テ、把ル刀ヲ被打落。… (中略) …弓手ノ肘ヲ指出シ、甲真顔、取詰テ、鞍ノ前輪ニ攻付ツ、内甲ニ手ヲ入テ、七寸五分ノ腰刀ヲ拔出シ、引アヲノケテ首ヲ搔。」</p> <p>“(โทะ โมะะเอะ) กำหมัดและกระแทกอย่างแรงไปที่ข้อศอกของอุริจะจนเป็นผลให้ดาบหลุดออกจากมือทันที ... นางยื่นข้อศอกซ้ายออกมาคว่ำด้านหน้าหมวก และโจมตีจากด้านหน้าอานม้าโดยเอามือใส่เข้าไปในหมวก จึงศึรยะให้หงายขึ้นและดึงดาบสั้นที่มีความยาว 7.5 ชุน (ประมาณ 23 เซนติเมตร) ออกมาปาดคออุริจะทันที”</p> <p>3. ฉากที่สะท้อนการยอมรับความสามารถของ โทะโมะะเอะจากฝ่ายศัตรู</p> <p>3.1 การยอมรับความสามารถจากโยะริโคะโมะะ 「心ニ遺恨アリケレ共、大将殿モ「女ナレ共無双ノ剛者、打解マジキ」トテ、森五郎ニ被預。」</p> <p>“ในใจโทะ โมะะเอะคงยังมีความแค้นที่ไม่อาจลืมเลือนได้ ทว่าถึงแม้นางจะเป็นผู้หญิงแต่ก็เป็นผู้มีความเข้มแข็งมีอาจหาผู้เทียบเทียม โยะริโคะ โมะะไม่อาจตัดสินใจได้ว่าควรทำอย่างไรจึงฝากนางไว้กับโยะริ โคะโร”</p> <p>3.2 การยอมรับความสามารถจากวะคะ โยะฉิโมะะริ 「和田小太郎是ヲ見テ、事ノ景気モ尋常ヤ、心ノ剛モ無双ヤ、アノ様ノ種ヲ継セバヤ、トゾ思ケル。」</p> <p>“เมื่อวะคะ โยะฉิโมะะริ ได้เห็นโทะ โมะะเอะดังนั้นนั้นก็คิดว่าทำทางก็ช่างดูสง่างาม จิตใจก็ดูเข้มแข็งไม่อาจหาผู้ใดเทียบเทียมได้ อยากได้นางมาเป็นผู้สืบทอดเลือดเนื้อเชื้อไขเสียจริง”</p>
3.	สถานภาพ	<p>1. นักรบสตรี 「まづ一方の大將にはむけられけり。」 “ได้รับหน้าที่ให้เป็นหนึ่งในแม่ทัพใหญ่ในลำดับแรก”</p> <p>2. หญิงรับใช้</p>	<p>1. สถานภาพก่อนโยะฉิโมะะริจะเสียชีวิต</p> <p>1.1 นักรบสตรี</p> <p>1.2 หญิงรับใช้</p> <p>1.3 พี่น้องร่วมแม่นม</p> <p>1.4 ภรรยาน้อย</p>

		<p>「木曾殿は信濃より、巴、山吹とて、二人の便女をぐせられたり。山吹はいたはりあッて、都にとどまりぬ。」</p> <p>“ท่านคิโระได้พาหญิงรับใช้ 2 คน ชื่อ โทะโมะเอะและชะมะบุกิมาจากฉินะโนะ ทว่าชะมะบุกิล้มป่วยจนต้องพักที่เมืองหลวง”</p>	<p>「乳母子ナガラ妾シテ、内ニハ童ヲ仕フ様ニモテナシ、軍ニハ一方ノ大將軍シテ、更ニ不覺ノ名ヲ不取。、今井、樋口ト兄弟ニテ、怖シキ者ニテ候」</p> <p>“นางมีนามว่าโทะโมะเอะ นางเป็นทั้งลูกแม่นม ภรรยา น้อยของคิโระ และช่วยดูแลรับใช้โยะฉินะกะเหมือนเด็กรับใช้ ในยามสงครามก็เป็นหนึ่งในแม่ทัพใหญ่ผู้ไม่เคยเสียชื่อพลาดพลั้งพ่ายแพ้ เป็นที่นำเกรงขามเช่นเดียวกับอิมะอิ และฮิงุจิ”</p> <p>2. สถานภาพภายหลังโยะฉินะกะเสียชีวิต</p> <p>2.1 นักรบสตรี</p> <p>「女房公達ニ角ト語り、互に袖ヲゾ絞ケル。」</p> <p>“(โทะโมะเอะ)ได้เล่าเรื่องราวให้แก่ภรรยา บรรดาขุนนางทุกคนก็ได้เศร้าใจให้”</p> <p>2.2 ภรรยาของวะตะ โยะฉินะริ</p> <p>「和田小太郎是ヲ見テ、… (中略) …アノ様ノ種ヲ継セバヤ、トゾ思ケル。明日頸切ベシ、ト沙汰有ケルニ、和田義盛、「申預ラン」ト申ケルヲ、」</p> <p>“วะคะเห็นโทะโมะเอะดังนั้นก็คิดว่า...อยากได้สตรีผู้นั้น มาเป็นผู้สืบทอดเลือดเนื้อเชื้อไขเสียจริง เมื่อถึงวันรุ่งขึ้นที่โทะโมะเอะต้องโทษประหารวะคะ โยะฉินะริก็ได้พูดว่า “ข้าขอรับโทะโมะเอะไว้เอง”</p> <p>2.3 มารดาของอะซะฮินะ โยะฉินะคะ</p> <p>「男子ヲ生。朝日奈三郎義秀トハ是也ケリ。母ガカヲ継タリケルニヤ、剛モカモ並ナシトゾ聞エケル。」</p> <p>“(โทะโมะเอะ)ได้ให้กำเนิดบุตรชาย ผู้มีชื่อว่า “อะซะฮินะชะบุโร โยะฉินะคะ” เขาคงได้สืบทอดพละกำลังและความเข้มแข็งมีอาจหาผู้ใดเทียบเทียม”</p> <p>2.4 แม่ชี</p> <p>「巴尼トテ、仏ニ奉花香、主、親、朝日奈ガ後世弔ケルガ、九十一マデ持テ、臨終目出シテ終ニケルトゾ。」</p> <p>“แม่ชีโทะโมะเอะถวายดอกไม้และรูปบูชาแก่พระพุทธรองค์ และสวคมนต์ให้แก่ชาย(สามี) พ่อแม่ และลูกชาย โทะโมะเอะได้สิ้นอายุขัยเมื่อนางอายุได้ 91 ปี และได้ปิดฉากชีวิตลงอย่างงดงาม”</p>
--	--	---	---

4.	ลักษณะนิสัย	<p>1. ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว 「御田の八郎師重、卅騎ばかりで出てきたり。巴その中へかけ入り、」 “เมื่ออนคะ ฮะจิโร โมะริมิเงะเคลื่อนทัพเข้ามาประมาณ 30 คน โทะโมะเอะก็ควมม้าวิ่งเข้าไปท่ามกลางกองทัพศัตรู”</p> <p>2. ความจงรักภักดี 「おのれは、とう、女なれば、いづちへもゆけ。我は打死せんと思ふなり。もし人手にかからば自害をせんずれば、木曾殿の最後のいくさに、女を具せられたりけりなんど、いはれん事もしかるべからず」と宣ひけれども、なほおちもゆかざりけるが、あまりにいはれ奉って、「あッばれ、よからうかたきがな。最後のいくさして見せ奉らん」とて」 “เจ้าเป็นผู้หญิง ฉะนั้นจึงรีบหนีไปที่ไหนสักแห่งเถิด ตัวข้าตั้งใจที่จะต่อสู้จนตัวตายในสนามรบ หากข้าจะต้องตายด้วยน้ำมือผู้อื่นแล้วละก็ ข้าก็จะฆ่าตัวตาย แต่คงไม่เป็นการดีหากผู้คนจะพากันพูดว่า “โตะมิเนะกะพาผู้หญิงมาตาย ณ สนามรบในวาระสุดท้าย” นางก็ไม่ยอมหนีไปดังเช่นที่เคยปฏิบัติมา แต่เมื่อโตะมิเนะกะกล่าวซ้ำหลายครั้ง นางจึงกล่าวว่า “หากมีศัตรูฝีมือดีก็คงจะดี ข้าจะได้ต่อสู้ให้นายท่านได้ชมเป็นครั้งสุดท้าย””</p>	<p>1. ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว 「七騎ガ先陣ニ進テ打ケルガ」 “โทะโมะเอะ) นำทัพม้า 7 คนเข้าโจมตี”</p> <p>「巴ハ、一陣ニ進ハ剛者、… (中略) …シヤ首ネチ切テ、軍神ニ祭ント、思ケルコソ遅カリケレ、手綱カイクリ歩セ出ス」 “โทะโมะเอะผู้มีพลกำลังอันแข็งแกร่งขี่ม้านำทัพเข้าโจมตี … ไม่นานที่อุจิดะจะคิดตัดคอไปเช่นเทพแห่งสงคราม โทะโมะเอะก็ควมม้าเข้ามาใกล้แล้ว”</p> <p>2. ความจงรักภักดี 「我討レテ後ニ、『木曾コソ幾程命ヲ生ントテ、最後ニ女ニ先陣懸サセタリ』ト、イハン事コソ辱シケレ。汝ニハ暇ヲ給。疾々落下」 “หากข้าถูกปลิดชีพลงและถูกกล่าวหาว่า “ศิโรชะยามิชีวิตยืนยาวสักเพียงไหนถึงได้พาผู้หญิงมาในสนามรบจนถึงวาระสุดท้าย” ข่อมเป็นเรื่องน่าอับอาย ฉะนั้นข้าจะให้เจ้าพ้นจากหน้าที่นี้และรีบหนีไปที่อื่นเสีย”</p> <p>「我幼少ノ時ヨリ、君ノ御内ニ召仕レ、野ノ末山ノ奥マデモ、一ツ道ニト思切侍。今懸ル仰ヲ承ルコソ、心ウケレ。イカニモ成給ハン処ニテ、道ヲ一所ニ並ベン」 “ข้าได้รับใช้ใกล้ชิดในฐานะภรรยาของท่าน ตั้งแต่เยาว์วัยไม่ว่าจะชายต่องทุ่งหรือสุดเขาลึก พอได้ยินคำพูดของนายท่านเช่นนั้นก็รู้สึกเศร้าใจ ขอให้ข้าได้อยู่เคียงข้างไม่ว่านายท่านจะต้องประสบสิ่งใดก็ตาม”</p> <p>「誠サコソハ思ラメ共、我、去年ノ春、信濃国ヲ出シ時、妻子ヲ捨置、又再不見シテ、永キ別ノ道ニ入ン事コソ悲ケレ。去バ無ラン跡マデモ、此事ヲ知セテ、後ノ世ヲ弔バヤト思ヘバ、最後ノ伴ヨリモ可然ト存也。… (中略) …巴、遺ハ様々惜ケレ共、随主命、落涙ヲ拭ツ上ノ山ヘゾ忍ケル。」 “ข้าเองก็รู้สึกเช่นนั้น ทว่าจากเมื่อครั้งที่ข้าออกจากฉิโนะโนะในฤดูใบไม้ผลิปีที่แล้วและต้องละทิ้งภรรยาและลูก ยิ่งพอคิดว่าจากนี้ไปคงต้องจากไกลกันชั่ววันรันครไม่อาจพบเจอคงใจปรารถนาได้อีกแล้วก็ยิ่งทำให้รู้สึก</p>
----	-------------	---	---

			<p>โศกเศร้าอย่างมาก ฉะนั้นแม้ข้าจะต้องออกไปข้าอยากให้ เข้าไปเล่าเรื่องของข้าและช่วยสวคมนตรีให้ยามที่ข้าอยู่ใน ปรโลกก็คงเป็นการดีทำให้เจ้าติดตามข้าไปจนวาระ สุดท้าย ... แม้โทะ โมะเอะจะรู้สึกอาลัยอาร์ณแต่นางก็ รับคำสั่งของนายและไปซ่อนตัวที่ภูเขาทั้งน้ำตา”</p> <p>3. ความเชื่อตรงต่อวิถีปฏิบัติแห่งการรบ</p> <p>「女ニ組程ノ男ガ、中ニテ刀ヲ抜き、 目ニ見スル様ヤハ有ベキ。軍ハ敵ニ 依テ振舞ベシ。故実モ知ヌ内田哉」</p> <p>“ผู้ชายที่ขนาดต่อสู้กับผู้หญิงแล้วยังดึงดาบสั้นในขณะที่ ยังต่อสู้กันอยู่เพื่อแสดงฝีมือให้ผู้คนที่เห็นนั้นมีด้วยหรือ ยุทธวิธีการรบย่อมต้องคำนึงถึงคู่ต่อสู้ ท่านช่างเป็นผู้ที่ ไม่รู้วิถีการรบ”</p>
--	--	--	--